

De tribus
eunuchis
Herodis.Regnū He-
rodis acer-
bissima ini-
quitate di-
citur repleti.De libris ab
Alexandro
digestis in
accusationē
inimicorū.Astutia Ar-
chelai regis

meruit itaq; ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus vero tempestas in Alexandrum transijt, totaq; capiti eius incubuit. Tres erant Eunuchi regis charissimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim vinum ministrare fuit cura, alter cenam apponere, tertius autem dormitū eum collocabat. Itaq; cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suę subiecerat. Itaq; postquā regi hec sunt indicata, vi tormentorum coacti, & suprium statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis inducī aperuerunt: quomodo eos se fecisset Alexander, nullam in Hero de spem habendam esse, improbo sene, cōmemorans: & qui capillos inficeret, vt ob hoc etiam eum adulescentē putarent: verum se coli oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor. Neq; multo post, ab inimicis pœnas repeteret, fortunatosq; suos beatosq; faceret, ac prę ceteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clam parere, militumq; rectores. Itemq; ordinum principes occulte ad eum conuenire dixerunt. Hęc Herodes adeo pertimuit, vt non auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuq; submittes, dicta factaq; singula scrutabatur & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaq; regnum eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quicq; odio vel inimicitijs, calumnias finxere, multiq; regis iracundia cędis cupiditate contra aduersarios abutebantur: & mendacio quidem confestim fides habebatur. Erant autem criminationibus ipsis velociora supplicia. Deniq; accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui ante iustus esset, ducebatur ad poenam. De vita namq; periculum regis quęstiones breuiore compendio terminabat. Ad hoc autem statim delata proferre, sed exploratores quęquā humanitas aspiceret, qui accusati non essent: verū etiam amicis immia- tissimū sese pręberet. Itaq; multis etiam regno interdixit, & in quos potestatem nō habebat, in eos dictis aspersis sciebat. Accessit malis Antipater collectaq; propinquo- rum ceterua, nullum criminationis genus omisit. Tantus autem ineptia sua regem cōmen- tisq; delatorum timor inuasit, vt stricto in stare sibi gladio videretur Alexandrum. De- niq; subito & ipsum correctū in vincula coniecit, & in amicorū eius tormēta perrexit. Multi autem tacite moriebantur, nulla voce supra conscientia prodita. Alij vero, qui- bus mendaciū impatientia doloris extorsit, de patris cum insidijs cū fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: cępusq; obseruare, vt illo dum venaretur occiso, Romam profugerent. His tamē effi verisimilia nō erant, sed necessitate cruciatus ex tēpore fingebatur: libenti tamē animo rex credebatur, p cōsolatione accipiēs vincti filij, ne id fecisse videretur iniuste. Verum Alexander quoniā suspiciōē patris nullo modo aboleri posse arbi- trabatur, vltro malis assentiendū putauit, ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, eorūq; se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autē Pheroram & Salomen. Hanc enim etiā stupro sibi quondā esse mixtam, cū vin noctu adhibuisset inuito. Iamq; libri in manibus erāt Herodis: multa & graua de optimatibus clamātes, cū mature in Iudę Archelaus venit, metuens genero simul ac filij, quibus etiā proui- dentissimo cōsilio succurrit, regisq; minas arte dissoluit. Mox enim cū eo cōgressus, vbi nam est, clamāt, exitiabilis gener meus: aut vbi patriciale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamq; filiam meā bono marito nouo: Nā et si cōsiliij particeps non est: quia tamē eiusmodi viri coniunx fuit, inquinata est. Miror autē patientiā tuā, cuius periculū agitur, quod adhuc viuūt Alexander: ego namq; itaq; ex Cappadocia p- perans veniebam, vt qui & illum reperirem olim dedisse supplicium: & de filia quęstio- nem tecum haberem: quam tui tuq; dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de vtroq; nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendū insidia- torem filiū minus fortis. Permutemus dexterās, & altera alterius iracundię vicarię suc- cedamus. Talibus increpans, quamuis pertinacem, fallit Herodē. Itaq; ille quos Ale- xander perscripserat libris, legendos ei prębet, singulisq; capitulis insistsens, cum eo de liberabat. Vnde occasionem sui consilij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem vide- ret: considerandum est, inquit, ne forte adulescentulus tot nequissimorum insidijs cō- cumeniat: non tamen ab adulescentulo, nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nūc regno potiretur, & successionē regni superaret, nisi aliquos ha- beret huius persuasionis auctores, qui ad deteriore partem lubricum etatis impellerent. Ab eiusmodi namq; hominibus, non solum adulescentulos falli, verum etiam senes, do- mosq; cla-

An. li. 7.
cap. 8.An. li. 24.
cap. 8.An. li. 26.
cap. 11.

mosq; clarissimas totaq; regna solere subuertere. Consentiebat dictis Herodes, iramque paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. Namq; hoc erat libro- rum quatuor argumentum: qui vbi ppeniorē esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai pręualere, quam honeste non posset, ex impudentia sa- luit quę fuit. Relictaq; Alexandro, confugit ad Archelaum: Et ille, non inquit, videt quo se pachi eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeste cōfiteretur regem insidijs voluisse decipere, omniumq; malorum pręsentium adulescenti causā fuisse: mali ommissi artibus callidis, & negandi pertinacia, quibus insinularetur omnia consti- teri, & a fratre, pręsertim cui dilectus esset, veniam petere. Namq; ad hoc ei modis om- nibus se quoque opem latitruin. Paruit Archelao Pheroras, atque veste eum lachry- mis, vt quam miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: venisq; me- ruit postulans, & se quidem scelēratum esse fatebatur. Namq; omnia quę sibi obli- cerentur, fecisse. Horum autem causam esse diminutionem mentis atq; insaniam, ex mulieris amore cōcepit. Itaq; postquam stetit Pheroras suum ipse aculator acceperat, tūc eū- sam Archelaus excusando, Herodis iracundiā mitigabat, ppijs vsus exemplis: Etenim se quoq; a fratre multo grauiora perpeffum, naturale ius dicebat atq; potuisse vindicare. Quippe in regnis, velut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso- rum esse: quam recidi quidem non oporteret, leniter vero curari. Multa in hunc mo- dum locutus Archelaus, Herodem quidem Pherorę placidum reddidit: ipse autē Ale- xandro tandem manebat iratus, filiamq; ab eo distractam secum abducturum esse fima- bat, donec Herodem compulsi vltro pro adulescentulo deprecari, vltimum ei filiā de- sponderet. Satis autem cū grauitate Archelaus, cui vellet eam pręter Alexandrū col- locari, pmissi maximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuolata permāneat: Rege autē sibi filium ab eo donatum affimante, nisi quod matrimonij diemisset, quod & liberos iam haberent, vtrū quoq; ab adulescente diligere turque si remaneret, petō- rē fore obliuio: si vero discederet, causā de oibus desperandū meliorē nanq; fieri audaciā, si domesticis affectionibus distrahatur: vix tandē cessit, vna q; ipse redijt cum adule- scente in gratiam, & patrem eius reduxit. Proculdubio tamē eum Romā mitti debere, ait, cum Cēsare collocaturū: de omnibus enim sese literas ad eū fecisse. Cōsiliū quidem Archelai, quo generū periculo liberauit, peractū erat, & redintegrata concordia in epu- lis: & humanitate conuictus, familiariter vsabatur. Abeuntē autē muneribus talē totū septuaginta, solio quoq; aureo geminis ornato, & Eunuchis, & concubina donat Herodes, quę Panichis vocabatur. Itemq; amicorū eius, quęq; pro merito, quin & co- gnati regis oēs, iussu eius Archelao dona clarissima dederunt: eumq; tam ipse quā opti- mates Antiochiam vsq; profecti sunt. Non multo post quidam in Iudęam venit, Ar- chelai consilij multo potentior: qui non solū reconciliationē gratiæ Alexandro quę- sitam fecit irritam: verum etiā causā fuit vt periret. Laco erat genere nomine Eurycles ad regni desiderij amore pecunię corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. His amplissimis donis Herodi oblati: velut eorū quę aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatē nihil esse ducebat, nisi re- gnum sanguine comparasset. Itaq; regem adulatione falsisq; de ipso laudibus: & sermo- nis calliditate circūuenit: matureq; perspecto eius ingenio dictis, simul & factis quę illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & oēs eius comites libeter ci- uem Spartę patrię causā, pręcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postq; fragi- litatem domus animaduertit: fratrumq; inimicitias, & quemadmodum pater in singu- los esset animatus, Antipatri quidem hospitio pręuentus erat. Simulata vero amicitia fallebat Alexandrū, olim se & Archelai sociū esse mentitus, quo etiam citius quasi po- batus obrepfit. Moxq; ab eo fratri quoq; Aristobulo cōmendatus est. Pertentatis autē personis omnibus, aliam alio modo subibat: ac primū fit Antipatri mercenarius, & Ale- xandri proditor: illum exprobandum castigans, quod cū fratrū sit maximus, spei suę ne- gligat insidiatores: Alexandrum vero, quod regina creatus, & regię vir cōiugis, filium priuātę mulieris pateretur regno succedere, pręsertim cum haberet magnam occasiōē Archelaum: quę quidē adulescenti vera fide suadere videbatur, quod amicitia simulaf- set Archelai. Vnde nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quę se moue- rent apud eū querebatur: & quod nihil mirū faceret Herodes, si cum matrem illorum

Antiqui
venia pre-
cariū atra
veste idue-
bantur.Herodes
fratri recō-
ciliatur, sed
Archelaus
genero si-
cte manet
iratus.De Eury-
cles quod
de quodā
etDe Eury-
cles quod
de quodā
etDe Eury-
cles quod
de quodā
etDe Eury-
cles quod
de quodā
et

interemerit, ipsis quoque regnum eius auferret: quorum causae Eurycles & misereri eos & dolere pariter simulans, etiam Aristobulum ad ea dicenda pellexit: Atque ita querelis in patrem utroque denique referens, ad Antipatrum secreto discessit: assidue quoque insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse firmabat, ac pene iam strictis gladiis in eum imere. Ob haec autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & ad extremum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumque audisset Herodem vitam ei se pendere pro beneficiis sibi delatis, & lucem referre dixit hospitio. Olim Alexandrum exauisisset in eum gladium, & confirmasse deexteram: verum sceleri tanto fuisse impedimento, quod societatem facinoris assimulasset. Alexandrum enim dicere, non bene secum Herodem ad eum putare, quod regnum obtinisset alienum: & post matris eorum necem, principatum eius dilacerasset, nisi etiam de genere complotaret heredem, autumque ipsorum regnum Antipatro spurio propinaret. Proinde semet Hircani manes & Mariannes ultra ire. Nec enim decere successionem regni ab huiusmodi patre sine cede suscipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui patet sit pro ignobilitate dedecori, inuentionibus quoque offendere si taceat. Si vero laudet, cauilatorem appellari, prorsus ubique immitte sibi patrem offendere, soli Antipatro indulgentem: ob quae velle mori non reculare, nisi ex voto insidie successissent: finem occidisset, primum salutis occasionem fore Archelaum socerum suum, ad quem facile posset effugere, deinde Cesarem, qui nunc usque ignoraret mores Herodis, nec enim sic eam ista turum, ut antea, patris praesentiam formidando, nec de suis tantum criminibus locutus: sed primum totius gentis erumnas, & quod ad necem usque tributis opprimeret vulgatum. Deinde in quibus delictis quibusque actibus partem sanguine pecuniae consumptum sint, & qui vel quales ex illis fuerint locupletati, quae causa ciuitatis plagata sibi autem quae siturum & aui & matris necem, omniaque scelera regis retulerunt: quibus cognitis, nemo se iudicauerit parricida. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes persequatur, illi solum qui patre diligeret esse confirmans, quicquid huc insidias retardasset. Rex autem nondum praeteritis suspicionis dolore compresso, intolerabilis iracundiae feritate turbatur. Iterumque hoc tempus nactus Antipater alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum Iocundo & Tyranno clam colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc vero propter quasdam offensiones ordinibus motos. Hac denique indignatione succensus, confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quae crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quaedam velut ad praepositum castris Alexandri ab Alexandro scripta epistola, deprecante, ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamque armis quam alijs subsidijs eos uti permetteret: Hanc Alexander Diophanti committum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus, & cuiuslibet manus literas imitari percallidus. Itaque multis sepe falso conscriptis, ob hoc postremo occisus est. Accito autem castris praeposito, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quae delata erant, verum esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum validum proferretur, filios tamen absolutos asseruari praecipit. Euryclum vero domus suae pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum, datoremque salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quam certa fama nunciaret, ad Archelaum pererat, aususque dicere, quod Herodes reconciliasset Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaia transgressus, ad similia facinora male questus abusus est. Postremo apud Caesarem accusatus, quod dissensionibus repleuisset Achaia, & ciuitates spoliaret, inde fugatur: atque hoc cum modo poene Alexander & Aristobuli persecutus sunt. Hoc loco dignum est Coum * Euaetum huius Spartiae conferre. Namque is cum amicissimus esset Alexandro, eodemque tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset, percontanti regi super his quae ille insimularet, iuratus nihil se ab adulescentibus audisse firmavit. Nec tamen id quicquam miseris phur apud Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperiret: eumque gratiosissimum sibi iudicantem, quiescens eadem crederet, ipsedem moueretur. Incitabat praeterea Salome crudelitatem eius in filios: Namque ad hanc Aristobulus, quo se periculis inuolueret, quam & socrum habebat & amitam, monitu miserat, ut saluti suae consuleret, quasi rex eam decreuisset occidere.

Iocundus & Tyrannus accusati.

De falsa epistola a Diophanto notario conscripta.

Al. Euaetum. De Cou Euaeto.

Salomes accusatio parricidii.

iterum insimulatum, quorum ante fuerat accusata, quod Sylo Arabi nubere cupiens, quem sciret eius inimicum, occulta illi secreta regis nunciaret, & hoc fuit extremum, quo tanquam tempestate oppressi adulescentes, non secus ac turbine perfundati sunt. Salome enim protinus contendit ad regem, eique monita Aristobuli prodita: atque ille vltius durare non passus, utrumque filium vinxit, & separatos asseruari praecipit. Deinde Volunium militie magistrum, & ex amicis suis Olympum, descripta ferentes indicia, profici sci iussit ad Caesarem: qui postquam Romanam nauem delati, regis literas reddiderunt, vehementer quidem Caesar in adulescentes exarsit: verum eius potestatem in filios a patre auferendam non duxit. Denique rescribit ei, ut ipse sui dñs esset arbitrij: melius tamen factum dicens, si in communi consensu propinquorum suorum, primumque rectorum de insidijs quereret: eosque si delato crimini reperiret ascriptos, occideret: si vero fugam tantum esse meditato, mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cumque Berithum, quo Caesar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Praesederant autem rectores, quibus a Cesare scriptum fuerat, Saturninus & Penaius legati, & cum his Volunius procurator, itaque propinqui regis & amici, necnon & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syriae, praeter Archelaum regem. Namque hunc Herodes, quod Alexandri foveret, suspensum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudicium non produxit: sciebant enim quod si tantum visi fuissent, omni modo ad misericordiam cum eos impellerent: si vero etiam dicendi copiam nascentes essent, facillime Alexander obiectione diuerteret. Igitur quidem illi custodiebantur in Palestina, vico Sidoniorum. Exorsus autem rex, veluti cum praesentibus ageret, commouebatur: & insidias quidem timide obiebat. Nam probationibus deficiebat. Maledicta vero & probra & iniurias, & peccata plurima in se admittit prosequatur: eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamque victoriam vincere, singulos sententiam praefere rogat in filios: & primus Saturninus commendandos esse adulescentulos, sed non morte pronunciauit: nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis visum est, eosque nonnulli alij secuti sunt. Tristis vero sententiam primus Voluminus dixit, cunctique post eum Herodis emulatione vel odio: neque indignatione quisque necandos esse adulescentes iudicauit. Tunc autem vniuersa Iudaea & Syria, suspensa quidem, operiebatur huius tragodiae finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque percessuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde nauem Caesarem deuotos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea vetus quidam regis miles, Tyro nomine, qui & filium habebat, Alexandro assuetus atque amicum, & ipse diligebat adulescentulos: praenimia indignatione mentis, in postremo circumiens clamitabat, conculcatam esse iustitiam, veritatem periisse, naturam esse confusam, vitamque hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quae dolor contemtori vitae distasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: mihi vero, inquit, oim videris esse infelicissimus, qui contra charissimos nequissimis credas. Siquidem Pheroras & Salome, fide apud te aduersus filios tres habent, quos sepe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neque aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odiosus sit, praeter ceteros oim fratrum. Nullus enim est, qui non adulescentium misereatur. Principum autem plurimi etiam palam grauiter ferunt. Hac dicens, simul eos quibus res indigna videretur nominabat. Rex autem statim illos & ipsum cum filio comprehendit iubet. Ibi quoque alius quidam regalis tonsor, nomine Tryphon, nescio quae exagitatus infania semetipsum indicans profilit: ac mihi quoque Tyro, inquit, iste persuasit, ut occasione tendendi nouacula te occiderem: magna inde Alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tyronem eiusque filium, & tonsorem, subdidit questioni. Cumque illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil diceret, Tyronem vehementius torqueri iussit: rumque filius eius, patris miseratione commotus, cuncta se regis, si cum sibi condonasset, indicaturum promisit. Eoque relaxato, ipse occidendi patrem suum habuisse voluntatem, dixit, impulsus ab Alexandro: Hoc autem quibundam fidei ab adulescente videbatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli verum esse firmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tyronem per concione accusatis, ita in eos armauit populum: ut ibidem cum eo tonsore, lignorum & lapidum ictibus interimerent. Filios vero

An. li. 16. cap. 12.

An. li. 16. cap. 13.

An. li. 16. cap. 14.

Filij Herodis vincti.

Iudiciu in iustis Herodis in filios suos.

Audacia Tyronis in reprobis Herodem.

De Tryphone reprobis Herodem.

Filios suos in Sebasten misso, quæ non lōgo a Cæsarea intervallo distaret, offocari precipit: eaque re mature perfecta in castellum Alexandrium mortuos asportari, cum Alexandro materno auctore sepeliendis. Hic finis quidem Aristobulo & Alexandro vitæ fuit.

Quomodo Antipater, cuius dolis Herodes filios interfecerat, & ob id oim inuidiæ sibi contraxerat, timens fratrum filios sibi prelatum iri, clam conspirat cum Pherora eiusque vxore aduersus patrem. Quod cum timeret ne resciceret pater, pergit Romam ex cōposito vocatus. Simul de Corinthio in nec Herodis cōduo. Caput. XVIII.

Odium oim in Antipatrum.

Antipatrum, cum iam sine controuersia successionē regni speraret, intolerabile gētis excepit odium, cum cūis scientibus illum omnes fratribus suis consensisse calumnias: nihiloque minus timor eum non mediocriter sollicitabat, crescente sobole peremptorū. Erant enim Alexandro ex Glaphira filij duo, Tigranes & Alexander: itemque Aristobulo ex Beronice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filique Herodias & Mariamne. Sed Glaphiram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociā dimisit, postquam Alexandrū interfecit. Beronicem autem Aristobuli coniugē, aunculo Antipatri nuptū dedit: qui ut Salomen, quam infensam habebat, sibi reconciliaret, istas nuptias excogitauit. Idem vero etiam Pheroram muneribus alijs, atque amicis preterea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias. Saturniū enim cum alijs omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autē magis inuidis erat cūis, quod plura donabat, velut opes tantas non munificentia largiretur, sed metu consumeret. Itaque eueniebat, ut nec accipientium beneuolentia quicquā profecerit: quibusque nihil dedisset, acerbiore inimicos habebat. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter spem videret orbos pueros ab Herode curari: quantumque illū peremptorum cedis pōneret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim proprijs atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autē orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaque ut et si pater infortunatissimus fui, auus tamen sim prouidentior: & a quibus post me regantur, amantissimos mihi relinqua. Deponde igitur filiam tuam Pherora maximo filiorū Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo vero Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbitæ. Sororem vero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auctore materno pignatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meū, neque vel quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem dominum etiam bono regni mei, meorumque nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est effleuit, & puerorum dexteris iunxit, benignissimeque consalutatis singulis dimisit consilium. Statim dirigit Antipater, quantoque dolore affectus esset neminē latuit pupillorum. Namque honorem apud patrem quoque sibi derogatum existimabat: iterumque de rebus cūis periculū fore, si Alexandri filius præter Archelaum etiā Pherorā tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suū, & orbitatis miserationē, qua tota gens flebatur, quanto viuientium puerorū studio, & quanta memoria mortuorum, ipsius scelere tenerentur Iudei. Itaque omnimodo dirimere sponsalia statuit, & callide quidem patri surripere timuit sceleris, alacriterque vigilantem ad suspiciandū. Palam vero cum supplex adire ausus est, coraque deposcere, ne se honore priuaret, quo dignū esse iudicasset, nudumque regis nomen habere vellet: regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter auctorem Archelaū, etiam Pheroras Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime vero precabatur, quia numerosa esset regia, progenies nuptias permutari. Nouem namque regi vxores erant, sed harum septem vnde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Dosithe, Herodem autem ex Mariamne pontificis filia: itemque Antipam & Archelaū ex Marthace Samaritide, filiamque Olympiadem, quam frater eius Iosippus habuerat: ex Hierosolymitide vero Cleopatra Herodem & Philippū, necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoque alias, Bosamen & Salomen: vnā ex Phædra, & alteram ex Ioppide: duasque vxores sine filijs, consobrinam & sororem, & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamne. Cum igitur tanta prolis copia superesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, vehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, reputabat, ne etiam

An. li. 17. cap. 12.

An. li. 17. cap. 13.

An. li. 17. cap. 13.

An. li. 17. cap. 14.

Cura & studio Herodis erga proles filiorum se interfectorum.

Vxores & proles Herodis, earumque coniugia.

At Rex manam.

At Helip de.

etiam hi quandoque criminationum Antipatri præmiū fierent. Sed tunc quidem senioribus dictis eum protelat. Postea vero blanditijs eius adductus, sponsalia reformauit: ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium vero eius iungit filia Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri valuerit adulatio, quod idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quæuis soror esset, atque hoc sepe intercedente Iulia vxore Cæsaris postulasset, Arabum regi Sylæo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio desistisset. Posteaque inuitam Alexæ, cuiusdam ex amicis suis, in matrimonium dedit: eiusque filiarum vnā Alexandri filio, alteram Antipatri aunculo tradidit. Natarum autem Mariamnes vnā, sororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phaselum. Sic interempta pupillorum spe, Antipater & pro sua commoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adieque malignitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium vitare non poterat, securitatem sibi ex terrore querebat: cum præterea Pheroras ei velut iam confirmato regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula confectio, nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ vxor cum matre ac sorore sua, necnon & matre Antipatri, multa in regno insolenter agebat: ausa etiam duas regis filias contumeliose tractare, cui rei maxime ab Antipatro erat abiecta. Itaque cum illi inuisi essent, alias quidem morigeras habebant: sola vero Salome aduersabatur eorum concordia: quod, que non bono regis coirent, apud ipsum insimulabat. Cognita vero eius delatione, mulieres (quodque Herodes egre tulisset) aperto quidem conuentu & familiaritate abstinerunt, contra vero & discordare inter se regem audiente simulabant. Cum his adeo coluderet Antipater, ut palam Pheroram minime dubitaret offendere, occultos autē coetus & nocturnas comestiones agebant: earumque cōsensionem fecit obseruatio firmior: cum horum nihil ignoraret Salome, sed Herodi cuncta nuntiaret. Ille autem ardens iracundia, maximeque aduersus Pheroræ coniugem, quæ eam præter ceteras accusaret Salome, aduocato cognatorum amicorum consilio, & talia multa mulieris & filiarum contumelias crimini dedit: quodque Phariseis mercedem contra se præbuisset, fratremque sibi hostem reddidisset expugnatum venenis. Postremo conuersus ad Pheroram, vtrum, ait, se fratrem an vxorem vellet optare: Cumque ille se citius vita dixisset quam coniuge cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum sermonem contulit: ac ne cum Pherora, vel eius coniuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, vnquam colloqueretur edixit. Verum ille palam præcepta custodiens, in occulto cum his pernotabat. Metuensque obseruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, ut Romam proficisceretur, effecit: ipsorum perlatis literis, ubi Antipatrum aliquanto post tempore ad Cæsarem mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eum misit: cunctis quoque vsui forent, magnaue pecunia liberaliter instructum. Testamentum quoque vnā portandū ei dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Herodes, ex Mariæ pontificis filia procreatus. Quin & Sylæus Arabs itidem Romam, negleto Cæsaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autem cum Areta rege suo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat, & Soemum in Petra oppido potentissimū, redemptoque Fabato dispensatore Cæsaris fauore, utebatur etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum a Sylæo remouit: ac per semetipsum quæ Cæsari iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset, accusabat apud Cæsarem Fabatum, dispensatorem esse dicens: non quæ ipsi, sed quæ Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus adhuc autem apud Herodem in honore maximo habebatur secretorum Sylæi proditor factus est, regique indicauit, quod Sylæus Corinthium eius satellitem pecunia corrupisset, eumque asseruari oporteret. Neque rex id facere dubitauit: quoniam Corinthius iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripit, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eum repositos, vnū Sylæi amicum, alterum Philarchum. Qui subditi quæstioni, magna pecunia Corinthi ut Herodem occideret, persuassisse cōfessi sunt. Illi quidem etiā a Saturnio rectore interrogati, Romam transmissi sunt.

Quomodo Herodi manifestatus fuit dolus Antipatri, & venenum sibi preparatum, per ancillam Pheroræ eiusque vxorem. Caput. XIX.

Antipater Romæ ex composito vocatur.

De Corinthio & Arabis, qui in nec Herodis moliti fuerant.

Pheroras
fratris inui-
sus, ppter
vxorem.

Pheroras
moritur.

Antipatri
dol' patri
manifestat

De veneno
in Herodis
necem pa-
sato.

Ancilla in
tormentis
dunt cōspu-
rationem.

Dofis An-
tipatri ma-
ter expellit

Antipater
Samaritanus

Herodes autem Pherorę vehementius imminēbat, vt repudiaret vxorē. Aliquid enim quod mulierē pleſſeret excogitabat, quia multas in eā odij caula haberet, donec ipſum etiā fratrem cum ea ſupra modū indignatus eiecit. Pheroras autem equo animo accepta iniuria, in tetrarchiam ſuā reſeſſit, iuratus vnū ſibi exilij finem fore mortem Herodis, neq; ad eū reuerſum eſſe dum vixerit. Deniq; nec egrotum, quīs ſepe accitus fratrem viſere voluit, cū quibuſdam mandatis eum quaſi moriturus vellet inſtruire. Sed ille quidem præter ſpem conualuit. Poſtmodū autē Pheroras in morbum incidit, tumq; Herodis patientia demonſtrata eſt. Nam & venit ad eū, & humaniſſime curatū voluit. Sed morbū ſuperare non quīuit: in diebus eſt paucis eſt mortuus. Quē licet vſque ad vltimū vitę diem dilexiſſet Herodes, tamen quod illum quoque veneno peremiſſet fama vulgatū eſt. Verum eius corpore in Hieroſolymā portato, luſtrum maximū cunctę genti denunciauit, clariffimq; funus ſepultura dignatus eſt. Vnus quidē inter ſeſſor Alexandri & Ariſtobuli, hunc exitū vitę fortitus eſt. Tranſijt autē in Antipatrum autorem poena ſcleris, ex interitu Pherorę naſta principium. Quidam enim ex eius libertis, cum regem triſtes diſſent. Fratrem ipſius Pheroram veneno interceptum eſſe dicebant. Nam quendam ei cibum obtuliſſe coniugem ſuā, non eo quo ſolebat modo conditū: eoque ſumpto illum morbo proſinus eſſe correptū. Veniſſe autem ante biduum, matris ac fororis eius accitu, quandā veneficam mulierculā ex Arabia, vt venenū Pherorę conficeret amatoriū: & pro amatorio dediſſe mortiferum Sylei conſilio. Nanque illi notū fuiſſe. Percuſus igitur plurimis ſuſpitionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas queſtioni ſubiecit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiēs: Deus coeli terrequereſtor, in matrem Antipatri, quę horū nobis malorū cauſa eſt, vin dicet. Hoc rex initium naſtus, perſequebatur vltērius indaginem veritatis. Mulier vero & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusq; vxoribus, & occultos eorū conuentus aperuit: quodque Pheroras & Antipater redeuntē a rege, tota cū illis noſte potare ſoliti eſſent, ſeruis omnibus excluſis & ancillis. Vna quidem libertinarū hec indicauit. Cum autem ancillę ſeparatim ſingulę torquerentur, patuit omniū dicta congruere: qua de cauſa Romam quidem Antipater ex compoſito, Pheroras vero tranſ flu men ſecedere curauit. Nam ſepe illos in ſermone dixiſſe, quod poſt Alexandrum & Ariſtobulum ad ipſos eorumque coniuges tranſiturus eſſet Herodes. Nec alicui poſſe parere, qui Mariamnen eiusque filijs minime peperciſſet: id eoq; melius eſſe, ab hac belua quam longiſſime fugere. Sæpe autem dixiſſe matri Antipatrum conuenientem, quod cum ipſe iam canus eſſet, pater in dies ſingulos inuenieſceret, ſequē fortasſe priuſ quam regnare incipiat moriturū: aut ſi vnquā ille deceſſerit, (quādo autem iſtud fiet?) voluptatem ſibi ſucceſſionis omnino fore breuiſſimam. Pullulare præterea hydryę capiti, hoc eſt, Alexandri & Ariſtobuli filios: ſibi autem filiorū quoq; ſpem ademptā eſſe patris iniuria: qui non eorum quenquā poſt mortem ſuā regni ſucceſſorem, ſed Mariānes filium ſcripſiſſet heredem. Qua quidem in re proſus eum ſeneſcite delirare, ſi teſtamento ſuo ſtandum arbitraretur. Se nanque, vt ex eius progenie nemo ſuperſeſſet, curaturū: Quinetiam cū omnes patres, quibus inuiſi vnquam filij fuerūt, odio vincati plus tamē eum etiam fratres odiſſe. Deniq; nuper ſibi, ne cum Pherora colloqueretur, centū talenta donasſet: atq; cum Pheroras diceret, quid enim per nos lędebat: reſpon diſſe Antipatrum, vtiā cū ſiſ ablatiſ nudos ſe dōmodo viuos relinqueret. Verū hoc nequaquam fieri poſſe, vt tam peſtiferā beſtiam quiſquam eſtugiat, ſub qua nec amicis eſſe palam liceret. Deniq; nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autē aperte, ſi viro rum ſpiritu manusq; habeamus. Hęc in tormentis ancillę prodiderūt, & quod Pheroras cū illis Petram fugere cogitaſſet. Vt omnibus autē dictis Herodes crederet, centum talentis eſſe dūm eſt. De his enim ſoli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doſidem Antipatri matrē, furor eius erumpit: eāq; omni ornata, quem illi donauerat, ſpoliatā, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira depoſita Pherorę, mulierē a tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes ſuſpitiones excitabatur: multosq; innocentes metu, ne quē nocentiū prætermitteret, in tormēta ducebat. Hinc ad Samaritam ſe conuerſit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi ſui cauſa ex Aegypto Antipatrū venenū malum petiſſe, per aliquē Antiphili collegā: idq; ab eo Antipatri auunculū accepiſſe Theudionem, ac Pherorę tradiſſe.

Andr.
cap. 5.

An. li. 18.
cap. 8.

tradiſſe: cui mandasſet Antipater, vt Herodē occideret, dū ipſe Romę abeſſet, ac ſua ſpitione careret: Pherorā vero venenū vxori ſuę dediſſe ſeruandū. Itaq; hęc euocatam, ſtatim quod acceperat afferre iubet. Illa vero quaſi allatura egreſſa, de tecto ſe præcipitē de dit, vt eo mō probationis & regis verbera præueniret. Sed dei prouidentia, ſicut apparet, quę ab Antipatro poenas repeteret, non in caput, ſed in alteram delata partē, periculum mortis euasit. Portataq; ad regem, vbi reſpicere potuit, (nā caſus eam perturba uerat) & quam obrem ſe præcipitaſſet interrogata, adiurante rege, quod vera dicenti remitteret omne ſupplicium: ſi falſa promere maluſſet, corpus eius tormentis abſtume ret, neq; ſepulture quicquam relinqueret, pauliſper tacuit. Deinde quid, inquit, ſecreta cuſtodio, cū Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit ſeruitura? Audi rex, & tecū deus teſtis mihi veritatis qui falli non poteſt. Cū Pherorę morituro lachrymās aſſiderem, tūc ille me ad ſe vocauit. En multum, inquit, mulier de fratris erga me animo ſum deceptus. Nā qui ſic me diligeret, inuiſum habui, & necare cogitauit: qui tantū nūc mei, quamuis nec dū mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem ob impietate pretiū ferro: tu vero quod in eum ſeruas, relictū nobis ab Antipatro venenum, huc aſſer pe pe re, meq; vidente conſume, ne ad inferos quoque vlticem huius ſcleris conſcientia deſeram. Ita vt iuſſit attulī, & magnam quidem veneni partē ſub obtutibus eius in ignē effudi: modicū vero mihi propter dubios caſus, & quę te metuerem, reſeruauī. His diſtis, illa quidem omnino paululum quiddam veneni habentem pixidem proferit. Rex quidem in matrem fratremq; Antiphili contulit queſtionem. Verum hi quoq; Antiphilum ex Aegypto attuliſſe pixidem fatebantur, illumq; venenum a fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepiſſe dicebant. Totū autem regnū circumeuntes Alexandri & Ariſtobuli manes, ipſi erāt incertarum rerum exploratores atq; iudices, & a ſuſpitionibus remotiſſimas approbationes trahebant. Denique etiam pontificis filiam Mariamnen, cōſciam eſſe maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratris deſmonſtratum eſt. Rex autem matris audaciam filij quoq; penuria coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri ſucceſſorem ſcriptum ex teſtamento deleuit.

De Bathillo apprehenſo, qui aliud venenū Roma attulerat: & quomodo fratres conatus eſt traducere apud patrē Antipater: quę Roma reuocāt, Herodes apud Variū aculat: deleturq; e tabulis qui prius ſcriptus erat heres. Caput. XX.

Poſt hec etiā Bathillus, nouiſſima conſiliorū Antipatri fides documentis acceſſit. Nanq; is erat quidē libertus eius: aliud autē venenū ferens, hoc eſt, aſpidū virus ad uenerat, aliorūq; ſerpentū ſuccos: vt ſi prius fuiſſet inualidū, hoc ſe Pheroras cū ſua cōiuge in regē annaret. Idē vero pter ſuſceptā contra ſalutē patris audaciā, velut operam ſubſiſſimam, habebat epiſtolas aduerſum fratres cōpoſitas ab Antipatro. Erant autē Romę in ſtudijs Archelaus & Philippus, iam aduleſcentuli, magniq; animi, regis filij, quos Antipater velut imminentes ſpei ſuę remouere ſeſtinans, qualdā eum pontificis filij, amicorū nomine Romę degentiū. Nonnullis autē corruptis ſcribere perſuaſit, quod multis patrem maledictis caperent, ac de Alexandri & Ariſtobuli nece manifeſte quererentur, ſequē accitos eſſe grauiter ferrent: iā enim pater eos redire præceperat, idq; maxime ſollicitabat Antipatrū. Quinetiam priuſq; pſciſceretur, in Iudęa cōſtitutus Antipater, eiufdē modi contra eos Romę literas mercabatur: patrēq; ad cūdo, vitandę ſuſpitionis cauſa, fratres purgare ſimulabat: quę dā falſa ſcripta, quę dā vero aduleſcentię peccata eſſe cōmemorans. Quo quidē tempore ſcriptoribus epiſtolarū, quas in fratru perniciem ſimulabat, plurimis pecunijs datis, ſumptuū cōfundere tentabat indicia, veſtem pretioſam, variaq; ſtragula, poculaque argentea, necnon & aurca comparanda, aliq; plurima inſtrumenta, vt preciorum magnitudine mercedes falſarijs erogatas cogaret. Deniq; ducenta talenta retulit expenſa, & eorum maxima fuiſſe cauſa Sylei. Vniuerſis autem malis eius tunc minoribus maiore conteſtis, cum omnia quidē tormenta de parricidio, epiſtole vero de iteratis fraticidijs conclamarent, nemo tamen ex Iudęa venientium, quo loco fortunę domus eſſent ei nunciavit: quamuis inter ſcelus probatum & ipſius reditum ſeptem meſum interualla fluxiſſent. Ita erat inuiſus omnibus. Fortasſe autem etiam quibus indicandū voluptas fuit, per interſeſſorū fratrum manes obmutescebant. Denique Roma literas miſit, continū ſe venturum eſſe, quod, quę honorifice dimiſſus eſſet a Cæſare nuncios. Rex autem inſidiatorem manibus

tenere desiderans: timensque ne si quid precessisset, forte caueret, ipse quoque literis beneuolentiam simulans, & alia familiarissime scripsit, & ut reuerfionem suam maturaret orauit. Nam si prosperasset, matris suae quoque offensionem posset componere, quam expulsum esse non ignorauit. Antipater. Primam quidem iam de morte Pherorae suscepit epistolam apud Tarentum, eoque vehementer luxerat: id autem nonnullis de patre laudabile videbatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quod insidiae pro voto non cesserant. Neque tam Pheroram flebat quam malefactorum ministrum. Preterea metus cum quidam ob ea quae confecerat occupabat, ne quando forte deprehenderetur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam supra memorauimus, statim quidem festinabat: sed postquam in Celendrim delatus est, subit eum quaedam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinata. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueneret, quam pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset. Namque timere, ne forte criminationes eius audire fuissent. Minus autem prudentes, & visende patrie cupidi magis, quam quid Antipatro esse utile considerantes, ut prosperaret monebant, ne ex ipsa mora & patri causam parum suspectis. & occasione preberet calumniantibus. Nunc enim si quid mortui est, in absentem esse factum, nec enim praesente illo quenkumque id ausurum fuisse. Absurdum autem videri, propter suspicionem incertas certis bonis carere, nequiematur se patri reddere, ab eoque regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusque in Sebastum Caesaris portum deferretur. Occurrit autem illi praeter opinionem maxima sollicitudo cum omnes eum deuiterent, nullusque auderet accedere. Nam et si semper eque inuisus erat odio, tamen ut proderetur, tunc data libertas est. Multos autem aucterbat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusque de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim vel clarius eo quicquam deductus est, cum Romam nauigaret, & ignobilis inde susceptus est. Enimvero clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat: metuque pene mortuus, vultu confidentiam simulabat. Et neque fugae spes vlla erat, neque circumstantibus malis emergere poterat: certumque nihil ei de domo, ne ibi quidem nunciabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Unde interdum etiam spes eum pertentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum: aut si quid esset, hoc se impudentia sua diluturum ac dolis, quae sola instrumenta salutis haberet. Itaque his armatus, sine amicis in regiam venit, quod a prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Syriae rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusque audacia, velut eius salutem causa, propius accedebat. Cum ille obiecta manu, & capite declinato, exclamabat: Et hoc parricide est, ut me amplexari velis, qui tot malefactorum inuolutus sis, corrumpitur impium caput: neque me attingas, priusquam criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudicium & iudicem, qui opportune praesto est Varum. Abi, & quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. Nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad haec metu obstupescens Antipater, quia respondere nihil potuit, reuersus est. Cum autem ad eum venisset mater & vxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumque recepta mente, quo pacto se defenderet cogitabat. Postero autem die rex exhibitio propinquorum atque amicorum consilio, Antipatri quoque amicos vocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctosque iudices iussit adduci, in quibus erant etiam serui matris Antipatri pridem comprehensi, qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiusce modi: Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum venias, nisi aliquod auxilium a Cesare impetraueris. Itaque his una cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumque pronus ante pedes patris cecidisset: oro, inquit, pater, ne quid de me praedices, sed integras aures satisfactioni meae praebes. Demonstrabo enim me innoxium, si tu velis. Ille autem magna voce imperato ei silentio, ad Varum locutus est: Quod & tu Vare, & quiuis iudex, Antipatrum morte dignum iudicauerit, certe scio. Vereor autem ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna, omnique calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. At quin hoc tibi magis miserandus videri debeo, quod erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnum detuleram, eosque Romae educatos amicos Caesaris feceram: sed quos alijs inuidendos regibus emulandosque constitui, meae salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis pfuit. Isti enim, quod adulescentes & successor meus futurus esset, maxime securusque

Male sibi
cognitus An
tipater do
let Pherorae
mortem.

Antipater
ad patrem in
greditur.

Herodes apud
Varum
accusat Antipatrum.

ritas querebatur. At vero hic adolescentulus, belua, patientia mea supra quam satis erat expletus, in me satietatem suam profudit, eique diu viuere sum visus, meamque senectutem grauitate tulit, rexque fieri non nisi parricidio passus est: quae quidem profecto noui quatione cogitauit: quod cum ex agro abiectionem reduxerim: & exclusus quos mihi regina perierat filijs, regni mei vicarium declarauerim. Et quidem tibi Vare confiteor meum errorum. Ego ille contra me filios irritauimus, qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrupti. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus? cui viuus etiam potestatem mea pene concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui: & praeter destinatos ei separatim quinquaginta reditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministravi: ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi trecenta talenta: quaeque solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatore, Caesaris commendauimus. Aut quid illi tantum scelus quantum Antipater admiserunt, quodue de his habui tale iudicium, quae le demonstrem huius insidias: etiam approbo, qui ausus est aliquid parricida, rursusque veritatem dolis sperat obtere: quod tibi Vare cauendum sit. Nam ego istam beluam noui, & quam sit verisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fletusque simulatos. Hic est qui me quondam monebat, ut viuum Alexandrum cauerem, neque meum corpus omnibus crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi, & circumspicere ne quis mihi forte parasset insidias. Hic somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur somnium peremptorum, & viuientium fratrum beneuolentiam diiudicaret. Hic propugnator & satelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentem venerit, & quemadmodum simula simulaasset, vix me credo viuere, tanquam grauem insidiatorum quo pacto effugerim minor. Veruntamen quia fortuna quaedam excitat contra me domum meam, mihique amicis mihi semper infensi sunt, ego quidem factorum iniquitatem flebo, & mecum imple solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit elabatur, etiam si per omnes filios meos indicia ventura sint. Haec dicens, ipse quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolaus autem vni ex amicis probationes iussit exponere. Inter haec autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida, quem tu semper seruatore te habuisse commemoras? Aut si fida, ut dicis, simulataque mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo demens fui, ut non intelligerem, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, coelestem latere iudicem omnino non posset, qui ubique praesto esset, & cuncta conspiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id deus ultus est, quia de te male trastrauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quia tui seruans, alijs timendus eram. Sed egestas causa fuit: multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisque bestiae animam gerere certe mansueti patris beneficijs vincerem: quae, sicut tu dixisti, reduxeris, totque filijs ante posueris, viuusque regem declaraueris, aliorumque bonorum magnitudine reddideris inuidendum. O me miserum, acerbissimamque peregrinationem meam, quam longo labori tempus, magnumque insidiantibus spatium praebuit. Sed tamen tibi pater tuusque rebus abieram ne Sylphus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terrarum Caesar, qui me patris amatorem saepe vocitabat. Accipe pater has eius literas fictis in me criminationibus veriores, his quae me defendo. Haec affectus erga te mei argumenta certissima recordare, quam ingrate hinc nauigarem, latentes in regno contra me inimicitias non ignoras. Tu pater inuitus me perdidisti, tu compulisti ut darem aculsandi tempus inuidiae. Verum ad indicia venia. Ecce adsum, terra marique nihil vltra parricida perpeffus. Sed nondum me hoc argumento diligas. Nam & apud deum, & apud te pater, condemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas, in me feratur ignis, per viscera mea pergant instrumenta poenarum, ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atque vultu vociferans, & omnes alios, & Varum ad misericordiam pronocauit: solum autem Herodem, quo minus Heret, iracundia continebat, documentis veris interitum. Ibi autem Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate praestitutus, & misericordiae spem abstulit: & atrocissimam accusationem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime vero fratrum interitum, quos ipsius calumnijs

Respondet
Antipater.

Nicolaus iussu
regis praestitutus
sequitur ac
culacionem
contra Antipatrum.

interfectos esse demonstrans, etiam superstitibus eum insidiari quasi successionis capta toribus affirmabat. Nam qui patri venenum parasset, multo minus a fratribus abstinere. Cum autem ad veneni probationem venisset, per ordinem perferebat indicia, etiam de Pherora crimen exaggerans, veluti illum quoque Antipater fratricidam fecisset: corruptisque regis amicissimis, scelere omnem domum repleuisset. Atque ita multis alijs diis exprobratis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, & ille nihil amplius elocutus, quam, deus testis est innocentie mee, silensque iaceret, venenum petiit: idque alicui damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoque statim mortuo, quedam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cæsari scripsit. Posteroque die inde discessit. Nihilque minus rex Antipatro vinculis tradito, clavisque nuntios ad Cæsarem misit. Post hæc Salomen appetisse insidias arguebatur Antipater. Quidam enim de seruis Antiphili Romam venerat, epistolas ferens alicuius Agnes nomine, ancille Iulie, quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistolam inter literas Iulie reperta, clam ei beneuolentie causa misisse. Ipsius autem Salomes epistolis & maledicta in regem acerbissima, & accusatio maxima continebantur. Sed omnes ab Antipatro erant fidei. Illeque Agmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere peruerserat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit, cuius verba hæc sunt: Sicut voluisti, patri tuo scripsi, & alias epistolas misi, certo sciens, regem fororise minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola & quæ in Salomen sunt composita deprehensis, regem subiit cogitatio ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisse comprehensus: quodque pene fororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus, quo minus ab eo fumeret omnium causa supplicium: sed ne propolis fatisceret graui morbo impeditus est. De agne tamen ancilla, & in Salomen factione conflata, dedit literas ad Cæsarem: ac propterea testamento mutato exemit nomen Antipatri, regemque scripsit ex Archelao & Philippo natu maiorem. Nam & hos Antipater insimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, & uxori eius ac filijs, itemque amicis & libertis, prope quinquaginta: ceteris omnibus agrorum, & pecuniarum non parum distribuit, ac fororem Salomen clarissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

¶ Herode iam morbo correpto, aliquot sopheristis animus est additus ad duellendam auream aquilam, qua Herodes templi maximam portam exornauerat. Verum infelicitate ipsis cessit. Nam comprehensi, morte sunt multati. Deinde in indies ingrauescente morbo mortuus Herodes, occiso tamen ante Antipatro sepultus est in Herodio.

Caput. XXI.

Morbus autem ingrauescebat, cum senectus pariter ac moeror urgeret: & annos iam septuaginta natus esset: & filiorum cladibus animi adeo habebat afflictum, ut nec in bona valitudine quicquam iucunditatis admitteret. Ac riorem autem faciebat egrotudine, quod antipater viueret. Hunc enim non opere superuacuo, sed cum ipse conualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sopheristæ duo, qui summe scire leges patrias videbantur: & propterea per omnem gentem maxima gloria predicabantur, Iudas filius Sepherei, & alter Matthei Mathias. Hos non pauci adulescentium sequebantur, cum leges exponerent, & in dies singulos puberum exercitum congregabant. Qui cum regem audisset moerore ac morbo tabescere, apud notos loquebantur, opportunum iam tempus esse, ut deus vindicaret, fabricataque aduersus leges patrias opera destrueretur. Siquidem in templo nefas sit imagines aut vultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quod supra maximam portam templi rex aquila collocauerat auream. Eamque tunc monebant sopheristæ ut tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patriis mori non recusare. Sic enim decedentibus, & animam immortalem, & bonarum rerum sensum perseuerare perpetuo: minus autem fortes: & sapientie sue nescios amare animam imperitiæ magisque morbo cupere, quam virtute defungi. Dum hæc illi differrent, rumor subito peruagatur, regem fere iam mori: unde etiam confidentius adulescentes conamen adorti sunt: ipsosque meridie, cum plurima multitudo versaretur in templo, crassis demissi funibus, aquilam ex tecto auream securibus abscedebant. Quare statim regis duci nuntiata, non parua ille manu

manu comitatus ad templum cucurrit: & prope ad quadraginta iuuenes comprehensos regi exhibuit. Qui primū interrogati, an aquilam ipsi auream concidere ausi essent, fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patriæ responderunt. Cum vero quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quereretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent asseruerunt. His itaque rex comotus, magnitudine iracundie morbum superat, atque in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, & quod occasione legis patriæ quedam maiora tēstassent, veluti impios supplicio dignos esse iudicauit Populum autem meruēs, ne per multos questio iret precabatur, ut primū facinoris suorum, deinde in eo deprehensis poenæ subditis, ceteris indignatione remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex qui funibus demissi erant cum sopheristis viuos incendit. Et reliquos qui vna comprehensi sunt, obruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum varijs doloribus deferebatur. Nam febris quidem non mediocri erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. Assiduus autem vexabatur coli tormentis, pedesque tanquam intercutis vitio tumuerant. Quin & inflatio ventriculi, putredoque testiculorum vermiculos generans: ac preterea creber anhelitus, & irrupta eum suspiria, membrorumque omnium contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referent, poenas eas esse dicerent sopheristarum. Ille autem quis cum tot vitiorum cruciatibus luctaretur, vite tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis salutem sperabat. Denique Iordanem transgressus, apud Calliorem aquis calidis utebatur: quæ in lacum feracem bituminis, quæ Asphaltitis vocatur, effluentes pro dulcedine potui sunt: ubi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placebat, in arcam plenam demersum ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. Deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere visus est. Desperata vero salute, militibus quinquagenas drachmas, multaque pecuniā rectoribus atque amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hiericuntā venisset, atra iam bili correptus, & pene ipsi morti innitebatur, factumque nefarium excogitauit. Colledos enim cuiusque vici ex omni Iudæa nobiliores, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi precepit. Deinde Salome sorore & Alexandro marito eius ad se vocatis: scio, inquit, mortem meam festis gaudijs celebraturos esse Iudeos. Verum per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulture assequi, si quæ precipio feceritis: Hos viros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisque domus illachrymet. Et simul his mandatis, legatorum quos Romam miserat epistolæ sunt allatæ, quibus Agmen ancillam Iulie iussu Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse indicabatur. Quin & si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisset Cæsarem scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuntio recreatus, doloribusque rursum victus, (nam inedia tussisque pariter violentia distendebatur) satum preuenire conatus est: sumptoque malo, etiam cum tellum poposcit: se factum enim comedere consueuerat. Deinde circumspiciens ne quis arbor impediret, tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum vero Aciabus cōsobrinus eius accurrisset, manumque cōtinuisset, vulnatus maximus in regia statim, quasi rex mortuus esset, excitatus est. Eoque prope audito, Antipater fidutiā repetit: letulusque iam cum Iodes, promissa etiam pecunia, rogabat, ut se soluerent, atque dimitterent: quod eorum princeps non solum ne fieret, obstitit, sed etiam regi velociter nuntiavit. Ille autem fortius exclamans, quod vires egrotantis valebant, continuo satellitibus missis, occidit Antipatrum: mortuumque sepeliri precepit in Hyrcanio. Deinde rursum corrigi testamentum, & successorem quidem Archelaum natu maximū Antipatri fratrem scripsit, et rarum vero Antipatrum. Post interitum autem filij, quinque diebus exaetis, moritur: annos quidem trigintaquatuor, ex quo interfecit Antigonū, regno potitus: triginta vero & septem, postquam rex a Romanis declaratus est. Et in alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quesierat, tanto consecratum tempore filijs suis reliquit. In rebus autem domesticis, infelicitissimus fuit. Salome autem antequam sciret mortem regis exercitus, cum marito progressa, victos abfoluit, quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium, & vnumquemque iussisse domum dimitti. Atque ita post hos abeuntes, militibus indicatur. Quibus in concione cum alia turba in apothecarum apud Hiericuntā collectis, Ptolemæus anuli regis cum

Aquilæ disreptores exusti.

Qualis fuerit morbus, Herodis.

Antipater occiditur. Archelaus ei Antipater heredes scripsit. Herodes moritur.

Herodes in patricia domo erat sepultus in fodere.

Antipater occiditur. Archelaus ei Antipater heredes scripsit. Herodes moritur.

Profertur Varo venenum.

Epistola Agnes ad Antipatrum

Antipater deletur ex tabulis testamenti.

De duobus sopheristis, et aquila auulsa a templo.

Anli. 17. cap. 9.

Anli. 17. cap. 10.

Anli. 17. cap. 10.

Anli. 17. cap. 11.

stos, quo signare solitus erat, & fortunatū illum esse coepit dicere, & multitudinē con-
solari. Relictamq; ab eo militibus epistolā recitauit, in qua multū rogabat, vt beneuo-
lo animo successorem suū fouerent. Deinde post epistolam testamentū legebat, in quo
Philippū quidem heredem Trachonis, proximarumq; regionū, tetrarcham vero, sicut
supra diximus, Antipam: regem autem Archelaum scripserat: eidemq; anulū ad Cēsa-
rem ferre mandauerat, assignatamq; regni administrari notitiam. Omnium namq; disposi-
tionum suarum dominū, & confirmatorem Cēsam esse voluit: cetera vero seruari iuxta
superius testamentū. Quo perlecto, confestim clamor secutus est omnium Archelao
gratulantium: militesq; per cuneos & populos adeuntes, suamq; promittebant, deiq; be-
neuolentiam precabantur. Hinc ad sepeliendū regem operam contulerunt. Nihil autē
munificentie pretermisit Archelaus, sed omnē ornātū extulit regiū in funeris pompa
ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis auroq; distinctus, thorax autē purpura
variatus, corpusq; super eū velatum itidē purpura. Capiti autē diadema erat impositū.
Corona vero desuper aurea, sceptrumq; ad dexteram, & circa lectum filij cum propin-
quis. Preterea satellites agmenq; tetrarchicum, & Germanicū, & Galatē velut ad bellum
instruē omnes antecedeabant. Cetera vero militum manus armata, ducesq; suos ordi-
numq; principes sequebantur decenter. Quingenti autem serui ac liberi odores fere-
bant: corpus autē per ducenta stadia portatum est in castellum Herodion: ibiq; secun-
dam ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER SECVNDVS.

Archelaus patre mortuo, regiam dignitatē sibi vindicat. Verum orto tumul-
tu, propter illos, qui aquilam auream auulserant a templo, quos Herodes oc-
ciderat, fit pugna in templo. Cessatq; aliquot milibus Iudęorū, Archelaus
Romā nauigat, in regno se confirmatum iri sperans. Certantq; inter se
Archelaus & Antipas, (nam & is aliquando scriptus fuerat he-
res) de regno Iudęe coram Cēsarē, pluribus Antipę fauenti-
bus, quam Archelao.

Caput. I.

Urbium autem nouarum principū fuit Archelao, Romam pro-
ficiscendi necessitas. Diebus enim septem in lugendo patrem con-
sumptis, epulisq; ferialibus plixē populo exhibitis, (hic autem
mos apud Iudęos necessario multos ad inopiam redegit. Nam qui
cum neglexerat, impius estimabatur) candida veste indutus, pro-
cedit ad templū. Ibiq; varijs fauoribus exceptus a plebe, ipse quo-
q; in excelso tribunali, solioq; aureo residens, humanissime vulgus
admisit: eisq; & quod sepulturā patris sedulo curauissent, gratias
egit, & q; sibi quasi certo iam regi, magnos honores habuissent. Verum se tamen, ait, nō
potestate solum interim, sed etiam ipso regis nomine temperare donec a Cēsarē sibi fue-
rit confirmata successio, qui etiam testamento rerum esset omnium dominus cōstitutus.
Idcirco em̄ se apud Hiericuntā voluntati exercitus restitisse, eū sibi diadema voluisset
imponere. Ceterum alacritate ac beneuolentia, eque militibus etiam populo plenam se
vicissitudinem relaturum, si ab his quorū etiam esset imperium, certus rex declaratus
fuisset: studiumq; sibi esse, vt erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His ga-
uisa multitudo, statim eius mentem magnis tentare petitionibus coepit. Namq; alij tri-
buta leuari, alij vectigalia tolli, quidam solui custodias acclamabāt. Cunctis autem po-
stulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostijs, cum
amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati nō pauci, nouarum
rerum studiosi, vbi cōmunis luctus de rege cessauit, propria lamenta suscipiunt, flentes
eorum casum, quos propter abscissam ex porta templi aquilam aureā Herodes morte
damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis quæstibus, Aetq; iusto &
planctu ciuitas personabat, virorū causa videlicet, quos pro templo ac legibus patris
interisse dicebant. Eorum autē mortis poenas ab illis quos Herodes pecunia donasset,
repetendas

repetendas esse clamitabant: ac primū, quem is constituerat pontificē reijciendū, aliūq;
pietate præstantē, magisq; purum optari debere. Quibus & si mouebatur Archelaus
ad ultionem, tamen cum profectiois festinatio continebat: metuens, ne si multitudinē
reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis, quam vi
experiebatur sedare turbatos: missosq; magistro militum, vt quiescerent, eos rogabat.
Sed illum seditionis autores, vbi ad templum venit, priusq; verbum faceret, lapidibus
perturbant, & alijs post eū mulcendi sui gratia missis, multos enī legabat Archelaus
iracunde omnia responderunt. Neq; si numero audi fuissent, otiosi fore videbantur.
Itaq; infatē azymorum die festo, qui apud Iudęos Pascha vocatur, plurima victima-
rum copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa de-
scendit: cum illi qui sophistas lugebant, in tēplo consisterent, nutrimenta seditioni quę
rentes. Hoc autem metu Archelaus, anteq; omnem populum morbus iste corrumpere-
ret, cohortem militum & chiliarchum qui etiam seditionis principes cōprehenderent,
eo dirigit: cōtra quos omne vulgus excitatum, multos lapidum ictibus interfecit. Sau-
cius vero chiliarchus vix elabatur. Et illi quidē statim, veluti nihil mali actum esset ad
celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelao sine cede iam multitudo comprimi posse
non videbatur. Quamobrem totum illis immisit exercitum, pedites per ciuitatē simul
omnes, equitesq; per campū: qui cum sacrificijs occupatos singulos inuasisent, prope
ad nouem milia hominum occidunt: relinquant vero manū per muros proximos deie-
cerunt. Precones autem sequebantur Archelaum, iussu eius vnumquemq; vt domū re-
cederet, admonēdo. Itaq; cuncti neglecta diei festiuitate, abiit. Ipse autem cum matre,
necnon & Popla, & Ptolemęo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo
regni procuratore, itemq; rerum familiarium curatore. Vna vero egressa est cum filijs
suis Salome, fratrisq; regis filij, generq; specie velut Archelao ad obtinendā successio-
nem adiumento futuri: certa vero causa, quę contra leges in templum admissa fuerant,
delaturi. Interea fit illis Cēsarē obuiam Sabinus Syrię procurator, ad Iudęā veniens,
ad pecunias custodiendas Herodis. Quem vltius progredi Varus inhibuit, multis
accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemęo. Et tunc quidem Sabinus in gratiā
Vari, neq; ad arces venire pperauit, neq; thesauros paternę pecunię clausit Archelao:
sed vsq; ad cognitionem Cēsarē se otiosum manere pollicitus, apud Cēsarēam commo-
rabatur. Postea vero quam sibi obstantium vnus Antiochiam petijt, alter, hoc est, Ar-
chelaus Romam nauigauit, mature profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custo-
dumq; principibus, itemq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum discutere co-
nabatur, & arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorum
custodes erant, sed in obseruando singula quęq; perseuerabant, causam custodię magis
Cēsarē, quā Archelao tribuētes. Cū hoc autē Antipas quoq; de regno certabat, poste-
riore superius Herodis testamentū firmius esse defendens, in quo rex ipse Antipas fue-
rat scriptus: eisq; se tam Salome quam multi alij cognati, qui cum Archelao nauigant
infragio fore promiserant. Ducebant autē secum matrem, fratremq; Nicolai Ptolemęū
in quo pro fide apud Herodem probata, non nihil videbatur esse momenti. Namq; illi
fuerat amicorum charissimus. Oratori autem Irenęo propter dicendi acrimoniam plu-
rimū confidebat: vnde etiam qui se monuerant, vt Archelao pro gratis merito & secū-
di testamenti voluntate cederet audiendus esse non censuit. Romę vero migrauerunt
ad eum cunctiorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quicq; præci-
pue liberi omnes sui: iuris esse cupiebāt: & aut Romano magistratu administrari, aut
si hoc non impetrarent, Antipam regem habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur
Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cēsarē, Antipam vero
multum laudauerat. Itaq; digesta crimina, Salome & ceteri, qui cum ea sentirent, Cēsa-
ri tradiderunt: & post eos Archelaus gestorum suorū per scripta capitula, patrisq; anu-
lum per Ptolemęum, rationesq; administrationis intromisit ad Cēsarē. Ille autem se-
cum præmeditans ea, quę ab vtraq; parte dicerentur, vbi & regni magnitudinem, mul-
titudinemq; redditū animaduertit, atq; insuper Herodis familiā numerosam, perlectis
etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium vocat, in quo tunc
primū ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filium adoptiuū: atq; ita par-
tibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (Nanq; is erat orator

Pompa fu-
neris Hero-
dis et sepul-
tura.

As 3000.

An. li. 17.
cap. 11.

An. li. 17.
cap. 11.

Nouem mi-
lia hominū
iussu arche-
lai occidun-
tur.

Nauigatio
Archelai.

De Sabino
procuratore
re Syrię.

Obsecratio
Archelai et
Antipę a
pud Cēsa-
rem de re-
gno Iudęę.

Archelaus
prie ad po-
pulum, et
beneuolen-
tiā sibi con-
cilians.

Luctus quo
rondam su-
per morte
sophistarū.

Grādis se-
ditio orta
propter aequi-
tē direpto-
res oculos.

Antipater
pro antipa
certat.

accerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao accusacionem proposuit: insimulans Archelaum, quasi verbis quidem de regno videretur contendere, re autem veram dum rex esset effecisse: & apud aures modo Cæsaris cauillaretur, quem iudicem successione expectare noluisse. Nam post Herodis mortem, quibusdam vt diadema sibi imponerent, subornatis, regis eum more in solio aureo residentem, partim ordines militie permittasse, partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo, quæ velut a rege impetranda petisset: maximorumque reos criminum, quos pater suus vinxerat, absoluisse: qui cum ista fecisset, modo regni vmbra a domino postulaturus venisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, vt non rerum sed vocabulorum dominum esse. Cæsarem demonstraret. Ad hæc ei, quod etiam lucum patris assimulasset, obieciebat: cum interdiu quidem personam componeret in mœtorem, noctu vero ad comefationes usque potaret. Denique seditionem vulgi ex hac indignatione cõstatam esse dicebat. Totius enim orationis sue vires, eorum multitudine qui circa templum cœsi fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidem venisse: ad hostias vero, quas ipsi mactandas venerant, crudeliter esse iugulatos: tantumque in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatū bellum implacabile congestisset. Itaque huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidem regni vnquam eum dignum esse visum, nisi cū sanæ mentis inops erat, anima deterius egrotante, quam corpore: & quem in secundo testamēto successorē scriberet, ignorabat: p̄sertim qui priore testamēto successorē scriptū inculcare nihil posset, quod incolumi corpore, omniq; virio purgata mente fecisset. Vt tamē quis firmius esse ponat morbo laborantis arbitriū, ipsum se Archelau abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore si acciperet a Cæsare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum permisisset: Multa in hunc modum profectus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia eadem in templo, necessario factam esse perdocuit. Nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suos aduersarios demonstrauit. Secundum vero testamentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui firmatorē Cæsarem constituisset. Nam qui tantū speret, vt reū domino potestate sua cederet, nec vnquā in Herodis errasse iudicio, sed sano corde quē constitueret, elegisse: qui per quē constitui deberet, non ignorauit. Cū autē omnibus expositis, etiā Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Cæsaris accedit ocyus. Quo per benigne a Cæsare erecto, eo quod paterna quidem successione dignus esset, ostendit: certū vero nihil pronūtiavit. Sed illo die dimisso cōcilio, se cū ipse de cognitis deliberabat, vtrū ex his qui testamēto continerētur, aliquē regni oportere constitui successorē, an toti familie distribui principatū. Multitudo enī personarū egere subsidio videbatur.

Vbi archelaus Romam profectus esset, mortua est eius mater nomine Marthace. Exortusque est tumultus Hierosolymis cōtra Sabinum, regiam arcem & thesauros inuadentem: factaque pugna, in qua multi Romani milites ceciderunt: ipse Sabinus etiam fugere coactus est in Phaselum. Non tamē omnino Iudei sine cede suorum pręlium fecerunt. Porticu enim, ex qua depugnauerant, a Romanis incensa, multi Iudeorū partim flāma partim hostiū gladijs excepti, ceciderunt. Hoc etiā tēpore multi ad regnū aspirantes, Iudæā inuaserunt. Ca. II.

Ed anteq; de his quicquam statueretur a Cæsare, mater Archelai Marthace, morbo correpta moritur. Et varię literę de Syria perlatę sunt, Iudeos defecisse nuntiantes quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Archelaus nauigarat, ascendit: vt in centores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non videbatur, ex tribus quas e Syria duxerat secū cohortibus, vnā in ciuitate reliquit: atque ita in Antiochiā ipse remeauit. At Sabinus cū postea in Hierosolymā venisset, causas nouarū rerū Iudeis prębuit: modo vim custodibus, vt sibi arces traderent, adhibendo, nunc maligne regis exquirēdo pecunias. Nō autē solis relictis a Varo militibus fretus erat, sed etiam seruorum suorum multitudine, quos etiam oēs armatos auaritię ministros habebat. Festo autē quinquagesimo die, quę pentecoste a Iudeis vocatur, septies septem diebus ex actis rediens, ex eorū numero vocabulū nacta, non religionis solēnitatis populū, sed indigna.

Mater Archelai mortua.

Sabinus fit noui tui multus origo Hierosolymis.

An. II. 17. cap. 14.

sed indignatio congregauit. Denique concursus infinite multitudinis ex Galileā, itemque Idumæa & Hiericunte, trāsque Iordanem positis regionibus, factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus Iudeorū, & numero simul & alacritate pręstaret: & tripartita manu terna castra collocauerunt, vna in septentrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromū versus, tertiāque in occiduo prope regiam tractu, circumfessosque Romanos vndique obfidebant. Sabinus autē multitudine pariter, eorumque spiritu perterritus, crebris quidem Varum nuntijs pręcabatur, vt quæ mature ferret auxiliū, quasi sanandā cohortē, siquid more interuenisset. Ipse vero in altissima castelli turri, quę Phaselus vocabatur, euadit, fratris Herodis cognomine, quē Parthi necauerunt. Hinc militibus cohortis, vt in hostes irruerent, signum dabat. Nam prę timore quibus ipse pręerat, descere nullus audebat. Eius autem pręcepto milites obedientes, in templum volant, vehementiq; cum Iudeis pugna conflunt. In qua dum nemo desuper adiunaret, imperitios belli peritia superabant. Postea vero quæ multi Iudei porticibus occupatis, a vertice sagittis eos appetebant, plurimi conterebantur: & neque ex alto iaculantes, vlscisci facile poterant, neque cominus dimicantes ferebant. Ab vtrisque tamen afflicti succedunt porticus, opere, magnitudine atque ornatu mirabiles. Ibiq; tum multi flamma subito comprehensi, aut ea consumebantur, aut in hostes desilientes ab ipsis occidebantur, alij retrorsum cedentes precipitabantur ex muro: nonnulli desperata salute, incendij periculum suis gladijs pręueniebant. Qui tamen ex mœnibus obrepando in Romanos fecissent impetum, metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interemptis, aut timore deiectis, thesauro dei defensoribus destituto, manus milites attulerunt, & quadraginta ex eo talēta diripuerunt: quorum quę furto sublata non sunt, cōgregauit Sabinus. At Iudeos multo plures, magisque pugnantes, tam virorum quę opum interitus in Romanos contraxit. Obfide itaque his regia munitabatur exitum, nisi quæ primū inde fecederent: Sabinus, si vellet, vna cum cohorte militum abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regalium plurimi, qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria milia. Hisque Rufus & Gratus prępositi, vnus peditum rector, at vero equitum Rufus: quorum vterque vi corporis atque prudentia, etiam si nullam manum obedientē haberent, magnum tamē momentū belli Romanis addidissent. Itaque Iudei quidem in stare obsidioni simul, & castelli mœnia tentantes, & ad Sabinum clamantes, vt nullo impediētē discederet, habituros tanto post tempore patriam libertatem, Sabinus autem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus nō habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulque auxilium Vari sperans, obsidionis periculum perferebat. Eodem tempore per Iudæam, plurimis locis tumultus erat, multosque ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo milia veteranorum, qui sub Herode militauerant, congregati, armisque instructi cum regalibus decertabant. Quibus * Aciabus regis confobrinus, ex vicis minutissimis repugnabat, campestre pręlium declinādo, Inferiori autem Galileę, Iudas filius Ezechie latronum principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones vastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisque regijs armamentarijs, & omnibus quos circa se habebat armatis, cōtra potentie cupidos manus mouebat. Trans flumen quoque Simon quidā, ex regalibus seruis pulchritudine simul & vastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus, quos congregauerat, ipse circueiens, & apud Hiericuntā regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corrupti: facilem sibi prędam ex incendio comparans. Omnesque habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus legionum peditū rector, ex Trachone sagittarios, itemque Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditū quidē in pugna multi cōsumpti sunt: ipse autē Simonem compendio pręuenit, ardua valle fugientem, & ex transuerso percussam in ceruice deiecit. Incense sunt autem, & quęcunque Iordani proxime fuerunt sedes regie, apud Betharantes, quorundam aliorum manu cōflata ex locis vterioribus. Tunc etiam pastor quidam, cui nomen erat Athonges, regnum assidue ausus est, quod vt speraret, vi corporis animęque fidutia mortem contemnētis impulsus est, ac pręterea fratrum sibi similiū robore, quorum singulis tanquā ducibus & satrapis attributa manu armatorum, ad incursum utebatur. Ipse autem veluti rex maiora negotia procurabat. Et tum quidem etiam coronā sibi imposuit. Non paruo autem

Fit magna pugna Iudeorum cum Sabinis militibus.

Incenduntur porticus.

Diripiuntur opes templi.

Iudei obfidet Sabinū in arce cum Romanis militibus.

Rufus & Gratus.

Plurimi reges fieri in Iudæa nuntiatur. De Iuda Ezechie latronis filio.

Simon pastor quidā.

De quodā pastore Athonges.

post tempore, cum fratribus suis vastando territoria, & occidendo precipue Romanos, itemque regios, perseveravit: cum nec Iudeorum quisquam effugeret, qui lucrum aliquod ferens venisset in manus. Ausi sunt autem apud Amathuntum, compertum Romanorum agmen obsidere, qui frumenta portabant, Vbi Arius quidem ceterationem, & quadraginta fortissimos iaculis cōfēcere. Ceteri vero in periculo constituti similia sustinēdi, auxilio Grati qui cum Sebastenis advenit, elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemque alienigenas per omne bellum gestis, post aliquod tempus tres ex his cōprehensi sunt: natu quidē maximus ab Archelao, duo vero, qui etate sequebatur in manus Grati ac Ptolemei delati. Nam quartus Archelao pacatione concessit. Sed hic finis eos secutus est. Tunc autem latrociniali bello cunctam inflammabant Iudæam.

¶ Varus audiens tantam concitatam Hierosolymis seditionem, propterea in Iudæam congregato exercitu, de seditionis autoribus sumit poenas: ita Iudæam pacatiorem reddens.

Caput. III.

Varus autem acceptis Sabini & principum literis, toti cohorti metuēs, opem his ferre properabat. Itaque cum duabus reliquis cohortibus, & quatuor alis equitū, in Ptolemaida profectus, eodem atque optimatum auxilia cōvenire iussit. Ad hæc a Berithis etiam, cum per eorum transiret oppidum, mille & quingentos accepit armatos. Vbi veto in Ptolemaidem tam cetera manus auxiliorum, quam propter Herodis inimicitias, Aretas rex Arabum, non cum exiguo numero equitum petitumque pervenit, statim exercitus partē in Galileā, quæ Ptolemaidis propinqua erat dirigit, amici sui Galili filio his rectorē preposito. Qui mox & adversus quos irat, omnes in fugam vertit, & Sephori civitate capta, ipsam quidem incendit, incolas vero eius servitio subiugavit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, civitate quidē abstinuit, quod inter aliorum turbas, nihil eam movisse deprehēdit: castris autem ad vicum positus, qui appellatur Aroti, Ptolemei possessionem propterea directam a barbaris, & ab amicis Herodis, qui Ptolemeo infensi erant, inde ad Safio progreditur, alterum vicum tutissimū, quem similiter, omnesque reditus ibi repertos, fuerant depopulati. Cædis autē, ignisque plena erant omnia, nec prædæ barbarorum quicquam obstat. Exusta est autem Emmaus iussu Vari, necē Arii ceterorumque indigne ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo visu Iudeorum castra disiecit: & alij quidem per agros abiē fugientes: qui vero intra civitatem debebant, suscepto eo, seditionis causas in alios cōferebant, nihil quidē se penitus movisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessario multitudinē, in civitate obfessos esse potius cum Romanis, quam cū dissidentibus conspirasse. Ante vero obviam ei venerant Iosippus, Archelai cōsobrinus, & cum Grato Rufus, agentes exercitū regium, & Sebastenos, & ex Romana cohorte milites ornatos habitu cōsueti. Sabinus enim nec in os Vari venire passus, iam dudum ex civitate ad mare discesserat. Varus autem disparitum adversus auctores tumultus, per agros dimisit exercitum: multisque sibi exhibitis quos minus turbulentos inuenisset, custodiē tradidit: maxime vero nocentium prope ad duo milia cruci suffixit. Ad hæc autē circa Idumæam superesse decem armatorum milia nuntiato, cōfestim Arabas domum abire iubet: quod eos non auxilantium more uti militia, sed pro sua libidine, & supra quæ ipse vellet, agros vastari præcepit: suis autē comitatus agminibus, in adversarios properabat. Verū illi se Varo priusquam in manus veniretur, Aciabi consilio tradiderunt. Varus autē multitudini venia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsare. At ille cū ignovisset ceteris, nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) supplicio subiugari præcepit, quod omnino contra regera suum arma acceperant. Varus autē hoc modo rebus apud Hierosolymam cōpositis, eademque cohorte, quæ dudum in præsidio civitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiā rediit.

¶ Quomodo Iudæi regiam potestatem iam exosi, præsidēs sibi dari postulant: accusantes Archelaum tyrannidis.

Caput. IIII.

Romæ autem Archelao alia rursus cum Iudeis causa cōflata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petitori. Erant autem numero quinquaginta, qui venerant: astantibus una cum populo qui Romæ degerent, octo milibus Iudeorum. Itaque convocato a Cæsare optimatum Romanorum, amicorum concilio, in Palatini A pollinis templum, quod priusquam ipsius erat edicium, admirandis

admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudeorum constitit cum legatis, contraque Archelaum cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraque parte secreti aderant. Nam & cum Archelao stare propter odium, atque invidiam recubabant, & cum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibebatur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo, duabus ex causis premisus a Varo, ut & Archelao subveniret & si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur, iussit autē accusatores exponere, quænam contra leges fecisset Herodes: primum non se regem, sed omnium qui visquam fuissent, tyrannorum crudelissimum tollerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, ut beatiores mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ civitatibus deformatis, exteris ornauisse: populisque alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua vero felicitate ac patriis legibus, nationē suam tanta egestate simul ab eo, atque iniquitate repletam, prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quam omni quo maiores sui, postquam ex Babylone discessere, perpessi sunt. Xerxes tunc regnante, ad discordias concitati. Verū se tamen ad hanc mediocritatem, & aduersæ fortunæ consuetudinem, processisse, ut etiam successum voluntariam acerbissime feritatis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellassent: nihil morati, & una cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore vota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius videretur, ex cæde trium milium civium regni sumpsisse primordia: & quia principatum meruerit, tot immolasse deo hominum victimas, tot festo die templū cadaveribus implevisse. Recte igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere vulneribus excipiendis ora præbere, atque ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: ne ve quod ex ea natione restaret, his obijcerent, a quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suā coniungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent. Hoc enim modo probatum iri Iudæos, qui nunc veluti turbulentis, ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire, Iudeorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset contra Nicolaus, primum clementibus quæ in reges erant propolita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis esset, naturæque regibus vix pareret. Vna etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, infumilabat. Sed tum quidem partibus Cæsaris auditis, cōuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partē sub toparchiæ nomine, dedit Archelao: etiā regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquā vero dimidiam, in duas tetrarchias diuisit: duobusque alijs Herodis filijs attribuit: vnam Philippo, alteram illi qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumen regio, & Galileæ: quarum ducenta talenta reditus erant. Bathaneæ vero & Trachon, & Aurantidis, & quædam partes domus zenonis, circa Iamnam vicum, Philippo destinatae sunt: quæ talentorum centum reditus ministrabant. Archelai vero toparchia Idumæam, omnemque Iudæam, & Samariam habebat: quarta tributorū parte leuata, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac civitates quibus imperaret, ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebaste, & Ioppe, & Hierosolyma. Cæteras autē, Gazam & Cadarā & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsari adiecit. Erant autem reditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomon præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iamni domum, & Azoti, & Phaselidis, idem Cæsari constituit: regiamque apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta reditus colligebantur. Domum vero eius toparchiæ subiugavit Archelai. Cum autem cæteris quocumque Herodis propinquis testamento relicto soluisset, duas eius filias virgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easque nuptum Pheroræ filijs collocavit. Diuiso autē Herodis patrimonio, etiam sibi reliquas ab eo facultates ad mille talenta, eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus vilissimis, propter honorem defuncti.

¶ De Alexandro quodam, qui se falsō Herodis filium, ob formæ similitudinem, assimulauit.

Caput V.

Interea quidam iuuenis natione Iudæus, apud aliquem libertinum Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, illum se format similitudine, quem Herodes necauit.

Iudæi contra Archelaum.

Nicolaus arguit Iudæos in incorrigibiles. Archelaus non rex sed toparchus præfatur.

Subditus Alexandri.

rat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam venit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni adus optime scientem: a quo instructus, affirmabat eorū se misericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudeos fefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melūq; inde transmisit, ibiq; ampliore quēstui cumulat, etiam hospites suos magna versimilitudine Romam secum nauigare pellexerat. Erat postremo delatus in Dicearchiam: multisq; munericibus ab Iudeis eius loci donatus, quasi rex a paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formę similitudo, ut qui Alexandrum illum viderant, planeque nouerant, hunc eum esse iurarent. Igitur omnes etiam Romę Iudęi, visendi eis studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per vicorum angustias quocunque ferebatur, conueniebat. Tanta nanque dementia multos ceperat, ut illū sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cęsar Alexandri vultum optime sciens, (accusatus enim apud eū fuerat ab Herode) & si priusquam videret hominem, fallacia similitudinis aduēterat, hilariori tamen animi spe nonnihil indulgens, dum putauit: & Ladū quendam, qui Alexandrū bene cognosceret, misit, ut ad se adulescentē deduceret. Qui illo conspecto, statim perlongę diffidentię coniectura deprehēdit. Maxime autē, ubi corporis eius duritiā, & serilem formā considerauit, intellexit omne cōmentum. Satis autem commotus est, discorū eius audaciā: de Aristobulo percontantibus, saluū quidē illū esse cōmemorabat: consulo vero nō adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circumueniri posse disuincos. Itaq; Ladus quidem ab alijs ei separato, vitam dixit a Cęsare premium fore, si tāte fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cęsarem sequitur: & Iudeum indicat, qui formę suę similitudine abusus esset ad quęstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit, quanta viuus Alexander non accepisset. Risit his Cęsar: & fallum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigū numero inseruit, suorum vero eius interfici iussit. Melius autem sumptuū detrimentum, pro amentię pretio satis esse indicauit.

Archelaus propter tyrannidem accusatus, missus est in exilium in Viennā Gallię. Somnium Archelai, & eius vxoris Glaphirę. Caput VI.

Quis Archelai finis viue fuerit

Somnium Archelai.

Interpretatio somni.

Somnium Glaphirę vxoris Archelai.

T sed etiam Samariensibus crudeliter abusus est. Nonoque principatus sui anno legatis contra se ab vtriusque ad Cęsarem missis, ipse quidem in exiliū pellicur Viennam, Gallię ciuitatem: patrimonium vero eius, thesaurus Cęsaris adiudicatur: Quem quidem, priusquam euocaretur ad Cęsarem, huiusmodi somnium vidisse commemorant: Nouem aristas plenas & maximas a bobus comedi somnauerat. Accitos deinde vates, Chaldeorumq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari somnio, consuluerat. Alijs autem aliter interpretatibus, Simon quidam Essęus genere, dixerat aristas annos arbitrari, bouesque rerum mutationes: eo q; agros arando verteret ac mutarent. Ideoque regnaturum quidem illum esse tot annos, quot significasset numerus aristarum: varias autem rerum mutationes expertum, esse moriturum. Hisque auditis, Archelaus quinque diebus post, ad causam dicendam est euocatus. Dignum autem memoria dixi etiam coniugis eius Glaphirę somnium, Archelai filię Cappadocę regis, referre: Quam cum Alexander prius habuisset vxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, a quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iubę regi Libyę nuptam, eoque defuncto domum reuersam, domique apud patrem in viduitate degentem, Toparches Archelaus ubi conspexit, ad hoc amoris accessus est, ut eam statim repudiata coniuge sua Mariamne sibi copularet. Hęc igitur breui tempore, postquam in Iudeam redijt, videre visa est instantem sibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi Libycum matrimonium: sed tu illo non contenta, rursus ad meos penates reuerteris audacissima, viri tertij, & quod grauius est, mei fratris iūcta matrimonio. Equidem non dissimulabo contumeliam, teque licet inuictam recuperabo. Atque hoc exposito somnio, vix biduum superuixit.

De Simone Galileo, qui tributum dari Cęsari dissuasit. De tribus sectis Philosophorum apud Iudeos. Caput VII.

Igitur

An. l. 18. ap. 1.

Igitur Archelai finibus in prouinciam circumscriptis, pcurator equitum apud Romanos Copinius missus est, ea sibi Cęsare potestate mandata. Hoc disceptante Galileus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosq; post deum ferre mortales. Erat autē proprię sectę sophista, nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudeos genera philosophia. Horum vnum Pharisei profitentur, alterum Sadducei, tertium vero, quod etiam probabilis habetur, Essęi colunt, gente quidem Iudei, verū inter se mutuo amore coniunctissimi: & qui pręter cęteros voluptates quidem quasi maleficia vitarent: continentiam vero seruare, neq; cupiditati succumbere, virtutem maximā ducerent. Itaq; nuptias quidem fastidiunt, alienos vero filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt. Non quia coniugia vel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam fœminarum, nullam earum vni viro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumque apud eos cōmunicatio admirationi habetur, neq; inuenias alteri alterum opulentia prestare legemq; sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari vellent, bona cōtubernio publicarent. Ita enim fore, ne vel paupertatis humilitas, vel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus, veluti inter fratres, vnum esset omnium patrimonium. Probro autem ducit oleum, & si quis vel inuitus vnus fuerit, munditijs corpus abstergere, quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in veste sint candida. Designatos autem cōmunium rerum procuratores habent, & ad vsus omnium singulos indiuisos. Non est autē illis vna ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt: & aliunde aduenientibus se cęte suę, pfectioribus, quicquid habeant pręptū exhibent quasi propriū. Deniq; tanq; cōsuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante viderūt. Hinc est, quia cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur: neq; pręterea quicquam ferunt. In singulis autē ciuitatibus, ex eodē collegio specialis curator hospitū constituitur: qui eorū vestimenta cęte raq; vsui necessaria tœuat. Amicus autē cultusq; corporis, oibus pueris, i metu & sub cura magistratū agentibus, par est. Nec vero vestitū siue calceos mutant, nisi aut oīno cōcissis prioribus, aut longi tēporis vsu cōsumptis. Nihil autē inter se mercantur aut vendunt: sed egenti quisq; quod habet prębens, refert ab eo quod ipse non habet: quamuis etiā sine pmutatione cunctis libera sit facultas, a quibus liberit accipiendi quod opus sit. Pręcipue circa deū religiosi sunt. Nanq; ante solis ortum nihil pfani loquuntur, sed ei patria quędā vota celebrant, quasi ut oriatur precantes. Deinde ad quas venerūt singuli artes, a curatoribus dimittuntur. Cūq; ad horā quintā studiose fuerint operati, rursus in vnū congregātur: linteisq; pincti velaminibus, ita corpus aquis frigidis abluūt. Atq; hac lustratione facta in eadē secreta coeunt, quo neminē alterius sectę hominem aspirare cōcessum est: ipsiq; purificati, velut in sanctū quoddā templū in cœnaculū veniunt: quibus ibi cū silentio residentibus, pistior quidē panes ordine, vnū autē vasculū ex vno pulmento singulis cocus apponit. Deinde voce cibum facerdos anteuertit: neq; gustare quenq; fas est, nisi prius deo celebretur oratio. Post finē quoq; pradij vota repetunt. Nā & cū incipiunt, & cū desinunt, quasi datorē victus, deum laudibus canunt. Tunc veluti sacris illis depositis vestimentis vsq; post meridiē, ad opera se conferunt. Similiterq; inde reuersi cœnāt, confidētes etiā hospitibus, si quos fortasse interuenisse repererint. Neq; vero clamor vnquā testū illud, neq; tumultus inquietat: cū etiam loquendi ordine alijs alij cedant: eorūq; silentiū, extra testū constitutis, arcanū quoddam videatur horribile. Cuius quidē rei perpetua sobrietas causa est, quodq; apud eos edendi aut potandi modus saturitate diffinitur. Sed quāuis aliquarum rerū nihil sine pręcepto faciūt curatoris, tamen in his duobus, hoc est in iuuādo & miserādo, sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cū opus est, suo arbitrio cuiq; licet, atq; indigentibus alimentum porrigere. Sane cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdicitur. Iidem iracundię moderatores iusti sunt, indignationē cohibent, fidē tuentur, paci obsecrunt: & omne quod dixerint, iure iurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi perurio deterius vitant. Iam enim mendacio condemnatum arbitrantur, cui sine deo non creditur. Summū autem studiū veterū scriptis adhibent: ea maxime inde, quę animę & corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicę, quamque vim

De Copinio De Simone Galileo.

De tribus gētib; philosophorum apud Iudeos.

Essęnorū dogmata.

propriam singuli lapides habeat, a rimantibus conquiruntur. Sed & vero sue studiosis non statim cum eis vna collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique, eundem victus ordinē tribuunt: dolabram quoque, & quod prædictum est perizoma, & albam vestem tradentes. Cum vero processu temporis experimentū continenti dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuiuiū assumitur. Post ostensionē quippe continentie, duobus annis alijs mores eius præbentur. Cumque dignus apparuerit, tunc demum in cōfortiū assumitur. Prius vero quam incipiat cōmunem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere deum, deinceps quoque erga homines seruare iustitiam, & neque propria sponte nocere cuique, neque ex præcepto obesse: quin immo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiae sectatoribus, fidem omnibus seruare, maxime vero principibus. Neque enim absque voluntate dei, quicquam posse ad principatus potentiam accedere. Si vero ipse ceteris præsit, nunquam abuti, nunquam se abusu rum viribus potestatis ad contumeliam subiectionum, sed neque veste aut ambitioso aliquo ornatu reliquis eminere, veritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus vero a furto, & animam purā seruare ab iniurijs cōpendijs: & neque aliquid de mysterijs consecrariis celare. Neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si interrata quispiam morte cōpellat. Super hæc autē addunt, nihil se de dogmatibus aliud quam ipsi susceperint tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum iri similiter dogmatis sui libros: angelorum nomina his quidem execrationibus explorat, & quasi premuniunt accedentes. Deprehensos vero in peccatis, a sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerumque morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab alijs oblatum cibum potest. Herbas vero pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerumque miserati, & extremum spiritum agentes, receperunt: sufficienter pro peccatis eorum, quæ usque ad mortem adduxerant, pœnas luisset censentes. In iudicijs vero sunt diligentissimi atque iustissimi. Discepsant autem non minus quam centum in vnum coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legis est: ita ut si quis eum blasphemauerit, morti dānetur. Senibus vero obedire, & plurimū quorumque decreto reprobabile arbitrantur officium. Cū simul denique sederint decem, nullus vnus nouē loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, vel in dexteram sui partem, quisque deuit. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudeis diligentius cauēt: neque cibum sibi solum pridie preparant, ne videlicet illo die ignem accendant: sed neque vas aliquod transponere presumunt, imo nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodiētes foueam vno (verbi gratia) pede altā, & illi cum illa dolabra, quā tradi nuper accedētibz diximus, demissa veste sese diligentissime contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriā faciant, in eadē fouea ab onere ventris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant recludunt: idque ipsum faciunt in locis secretissimis. Et nempe cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur. Decernunt autē inter se, secundum susceptę abstinentię tempora, in ordines quatuor: tantūque hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus estimantur, ut si aliquos eorum contigerint, quasi a contræstatu alienigenę diluātur. Viunt autē quæ longissime, ita ut plurimi eorum usque ad centenariam præferantur ætatem, propter simplicitatem scilicet victus: quod eis nimirū accedere puto propter institutionem bene in omnibus ordinatam. Sūt autem etiam aduersorū cruciatus, siquidem vincunt firmitate consilij. Mortem vero, si eū de core obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autē eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestū est cum Romanis. Tunc siquidem per artum cōfractioes & ignes, ac per tormenta omnigena transeunt, ut videlicet vel in legislatoris aliquid loqueretur iniuriam, vel ciborū quippiam quod non solent ederēt, ad neutrum horū potuerunt cōpelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimmo cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admovent, illudentes, cōstantes animos cum quadam hilaritate reddebāt, scilicet quasi qui eos essent denique recepturi. Opinio quippe apud illos fumata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamque eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere & de æthere

Opinio est
seniorū de
aiabz &
corporibz.

de æthere subtilissimo cōmeantes, quasi carceribus ita corporibus implicari, velut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum vero fuerint a carnalibus releuātē vinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico letari eas, sublimesque ferri. Et quidem bonis cōcipientes in hoc Græcorū sententijs, pronunciant vltra Oceanū degere, vbi eis sit reposita perfructio: illic quippe esse regionem, quæ neque imbribus, neque niuibz, neque æstibus aggrauetur: sed quam Oceano oriens zephyrus, & leniter aspirans amonet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna delegant, plena gemitibus, exercendarū sine fine pœnarū. Videtur autē mihi secundū hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Heroas & semideos vocauerunt, beatorū insulas seque strasse: improborū autē aiabz locum apud inferos impiorū: in quo etiā cruciari quosdā cōmentati sunt, Si syphos videlicet, & Tātalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animantes existimantes, ob adhortationē vtiq; virtutis, dehortationemque nequitie: bonos quippe fieri in huius vitę conuersatione meliores, per spem bonorū, etiam post lucem redhibendorū improborum autē impetū retardari æstimantium: quoniam & si in huius vitę spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Essei de diuinitate animę philosophantur. Plane illecebram inuitabilem eis, qui semel de eorū sapientia gustauerint reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris videlicet libris, & varijs sanctificationibus, prophetarumque dictis a primis gratibus adherentes: raro autem accedit, ut prædictiones eorum frustratio consequatur. Est autē aliud etiam Essenorum collegiū, cibos quidem & mores legumque similia cum prioribus habens: distat vero opinione coniugij. Maximam siquidem vitæ hominum partem, successione scilicet, amputare eos, qui abstineant nuptijs arbitrantur: quippe si in eandem omnes velint ire sententiam, defesturū confestim genus humanū fore. Nihilominus autē cum tanta ipsi moderatione cōueniunt, ut per triennij explosionem valeat diem fecundariū. Et si constanti purgatione apparuerint idoneę partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cū pregnantē concubuit: ut ostendat, quia non voluptatis nuptias, sed causa inierint liberorum. Lauantibus autem feminis, ita ut viris perizoma inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duo autē priorum quasi ordines sunt: Ex quibus Pharisei dicuntur, qui certiorē legalij rituum notitiam profitentur: & hi primū dogma habent, ut in iura & deo vniuersa deputent: & quidē vel agere quæ iusta sunt, vel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitemur: adiuvare tamen in singulis & in iura & deo. Animam autem quidē omnē incorruptam esse, transire autē in alia corpora solas bonorū, improborū autē interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, id est, secunda collectio, in iura & deo omnia negant: & deum extra omnem mali patrationem in spe cōtinent: cōstituit. Aiunt autem electioni hominū vel bonum vel malum esse propositum: & secundū voluntatem propriam, alterutrum vnūquēque coniungi. Animarum autem generaliter vel supplicia denegant vel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei vero & inter se feris moribus discrepantes, & cōuersatio eorum ita etiam participes ut erga externos inhumana: Hæc sunt quæ de Iudeorum philosophis dicenda repperi: Nunc ad inceptum reuertor.

De altero
Essenorum
collegio.

Qui sint
Pharisei.

Qui sint
Sadducei.

Quomodo Othaviano successit Tiberius, a quo Pilatus missus est in Iudæā, propter quē exortus est tumultus, quod inuitis Iudeis clam statuas introduxerat: itemque alius propter aqueductus. Agrippa a Tiberio conuictus est in vincula, quē Caligula adepto imperio soluit. Herodes Antipas dānatur exilio. Caput. VIII. Archelai regno in ordine puincie iam decedente, reliqui, id est Philippus, & Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome enim materiens, Iulij Augusti coniugi, regionem quam rexerat, & Iamnam, & in Phaselia de palmeta testamento reliquit. Delato autē ad Tiberium * Liviū filium Romano imperio, post mortem scilicet Augusti, qui præfuit rebus annis septem & quinquaginta, mēibus sex, diebus duobus, manētes in tetrarchijs suis Herodes scilicet ac Philippus, hic quidem iuxta fontes ipsos, de quibus Iordanis flumen exoritur, in Pannæde cōdidit ciuitatem, quam Cæsaream vocauit: aliamque in inferiore Caulonite, quam Iuliadē nominauit. Herodes vero in Caligæ Tiberiadem, in * Berocæ autē cognomine Iulij. Missus autem a Tiberio in Iudæam Pilatus: qui cum curandam accepisset regionem,

De duobz
fratribz
Philippo &
Herode, i
Antipadi
filio.
Othaviano
successit Ti
berius.

Als Perca.

An. l. i. e.
cap. 5.

Ab Iulij.

An. l. i. a.
cap. 5.

De Pilato
fide quo
statuas hic
rosolymis
importauit.

nocte intempesta opertas in Hierosolymam intulit imagines Cæsaris, quæ res post tri-
duū grandē inter Iudeos suscitauit tumultū: nā qui aderant stupore p̄moti sunt: quasi
iam p̄fanatas leges suas viderent. Nullū enī fas esse dicunt collocari in vrbe simulacrū.
Ad querelā autē eorū qui in ciuitate erant, subito etiam de agris multitudo confluxit.
Euntes autē ilico Cæsaream ad Pilatū, intentissime deprecabantur, vt ab Hierosolymis
auferētur imagines, & eis iura patria seruariētur. Pilato autē supplicatibus abnuen-
te, circa domū eius p̄ni corruerant: & immobiles quinque diebus continuis noctibusq;
mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno conuocat multitudinē
Iudeorū, quasi qui eis vellet dare responsum, cū subito milites accepto signo (sic enim
iam fuerat preparatū) armati circūsteterūt Iudeos: circūdataq; triplici acie, Iudei qui-
dem stuporis erant pleni, videntes insperatā rerum faciē. Tunc Pilatus denunciās tru-
cidaturum se oēs, nisi imagines Cæsaris susciperent, annuit militibus vt educerent gla-
dios. Iudei autē quasi ex vno consilio oēs subito corruerunt, & ceruices nudatas exci-
piendis ictibus pararunt, vociferantes vniuersos se interfici magis velle q̄ legē p̄fana-
ri. Tunc Pilatus circa religionē studiū populi demiratus, confestim de Hierosolymis
statuas iussit auferri. Deinde vero conturbationē alteram cōmouebat: Est apud eos fa-
cer thesaurus, quē Corban dicunt, hunc ad inductionē aquarū fecit expendere: erat au-
tem inducenda aqua ab stadji trecentis, ob hoc itaque vulgi oriebantur querele, ita vt
etiam Pilati qui Hierosolymam venerat, cum clamore circūdarent tribunal: Ille autē
p̄quiderat tumultū eorū: siquidē populo permisit armatos milites, qui tūc essent
priuatorū vestibus induti. Præcepitq; vt gladii quidē non vterentur, fustibus autē ac-
clamantes ferirent. Sicq; cōpositis rebus, dat ex tribunali signum, cōfestimq; cēdeba-
tur Iudei: quorū multi quidem perierunt plagis, multi vero se inuicem trucidantes, in
fugā misera contritione versi sunt. Tunc ad calamitatē interfectorū stupens multitu-
do conticuit: atq; ob hoc accusator Herodis tetrarche Agrippa, qui fuit filius Aristo-
buli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberiū venit. Illo autē non suscipiente accu-
sationē, residens Romæ, aliquorū quidem potentiū notitias ambiebat. Maximis autē co-
lebat officijs Germanici filiū Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter eo-
piolum epulārū apparatus, quibus cū demerebatur, ad vltimū extensis manibus, aper-
te deum cepit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dñm cunctorū videre. Hoc cū
quidam de familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam: qui
& sub grandi crumpa, vsq; ad mortē Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed
defuncto eo, post regnum annorū duorum, & vigintitrium dierum, succedens in impe-
rium, C. Cæsar, absoluit Agrippam vinculis, & tetrarchiam Philippiam enim iste de-
cesserat) ei tradidit, regēq; appellauit. Cum venisset autē in regnum Agrippa, Herodis
tetrarche cupiditates per inuidiam suscitauit. Irritabat autem eum maxime in spem re-
gni Herodias vxor, exprobrans ei locordiā, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæ-
sarem nauigare, careret potestate maiore: Nam cum Agrippam ex priuato regem fecis-
set, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodē honore donare? His adductus Hero-
des, venit ad Caium, a quo ob avaritiā vehementer increpatus, ad Hispaniam fugit: se-
cutus cū quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Cæsar adie-
cit. Atq; ita Herodes quidem in Hispaniā peregrinante secum etiam vxore, decessit.

Iudei a Pila-
to cessi pro-
pter aque
ductus im-
peditos.

Agrippa a
Tiberio co-
iectus in
vincula.

De C. Caligula.

Herodes
exilio dam-
natur.

De super-
bia Caij.

Situs Prole-
maidis.

De C. Caligula, quomodo præter alias impietates, misit Petronium cum exerci-
tu in Iudæā ad erigendas statuas suas, quod Iudei hætenus phibuerāt. Caput. IX.

Caius vero Cæsar, intantum contumeliose abusus est fortuna, vt etiam & deum se
putaret, & vellet vocari. Patriam quoque suam multorum nobilium cede trunca-
uit. Extendit autem impietate suam etiam in Iudæam: Petroniū deniq; cum exer-
citu Hierosolymas direxit, præcipiens vt in templo statuas eius locaret: quas nisi susci-
perent Iudei, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam vero multitudinē ca-
ptiuaret. Permovebat autē hoc profecto deū. Et Petronius quidem, cū tribus cohorti-
bus, multisq; de Syria auxiliatoribus properabat in Iudæam de Antiochia. Iudeorum
vero quidam non credebant fame prælium nuntianti. Qui vero credebant, nihil de re-
sistendo poterant comminisci. Celeriter autem in omnes peruadit metus: nam iam Pro-
lemaidem peruenerat exercitus. Est autē hæc ciuitas Galileæ litore in magno compo-
sita: circundatur autem montibus ab orientali plaga per sexaginta stadia dispersa, sed ad

An. lib. 2.
cap. 14.

An. lib. 2.
cap. 15.

Capit. IX.

Capit. X.

sed ad Galileam pertinentibus: a meridiano autem Carmelo, qui abest stadij centū vi-
ginti a septentrionali, quoque monte qui est altissimus, quem vocat etiam incolæ scalam
Tyriorū: & hic autem distat stadij centū. Ab ea autem vrbe, quasi ab duobus stadijs,
præterlabitur fluuiolus, quē vocant Belem, exiguus prorsus, cui p̄pe est sepulchrum
Memnonis, habens iuxta se centū fere cubitorū spatium continet, sed admiratione
dignissimū: Est enim species vallis rotundę, vitream emittens arenam: quā cum exhau-
serint multe naues, pariter accedentes, locus hīdē rursus impletur. Venti siquidē qua-
si dedita opera, conuehant illic de circūstantibus supercilijs arenam istam, vtq; cōmu-
nem. Locus autē metalli, statim metalla in vitrū quē susceperat mutat. Mirabilis quo-
que mihi illud videtur, quoniam iam conuersę arenę in vitrum, quęcūq; pars super mar-
gines loci ipsius fuerit iacta, in cōmunem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidē
illius natura talis est. Iudei autem cum mulieribus & filijs collecti in campū, in quo est
sita Ptolemais, Petronio supplicabāt, principio ob patrias leges, deinceps vero etiam p̄
suo statu: Ille autem ob multitudinem precantiū & precum inflexus, exercitū quidem
& statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galileam, & conuocans in Tibe-
riadem tam populū Iudeorū quam omnes eorū nobiles, & vim Romani exercitus cœ-
pit exponere, & minas Cæsaris. His addens, quoniam & contumeliosa esset supplicatio
Iudeorum: cū omnes siquidem gentes quę parerent imperio Romano, in suis vrbibus
inter reliquos deos, imagines quoq; Cæsaris locauissent, soli Iudei istud abnuerēt. Hoc
siquidem quasi a imperio deficere esset, etiam cum iniuria præfident. Illis vero cōtra
hec legem moresq; patrios allegantibus, & quia ne dei quidē simulacrum, nedū homi-
nis: nec solū in templo, sed neq; in p̄fano aliquo totius regionis loco fas sibi esset loca-
re, arripiens diū Petronius respondit: Sed & mihi domini mei lex seruanda est. Si eam
quippe transgrediar, vobisq; parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnabit sane
vos, non Petronius, sed ille a quo sum directus: siquidē ita & ego vos cogā implere quę
iussa sunt. Ad hæc tota multitudo vnanimiter succlamauit, ante legis temerationē om-
nem se liberent subire perniciem. Sedato autē eorū clamore, Petronius ait: Pugnare eri-
go, inquit, aduersus Cæsarem estis parati? Responderūt Iudei, pro Cæsare quidē & po-
pulo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autē in templo imagines cōstimer
collocandas, debere eum totā Iudeorū gētem primitus immolare: præbere se quippe iu-
gulos cū mulieribus & paruulis ei, qui interficere voluisset. Ad hæc admiratio Petro-
niū miseratioq; peruasit, intuentē & insuperabilem religionē virorū, & tantum vulgus
ad mortem constanter paratū. Et tunc quidem in fatis omnibus recesserunt. Postridie
autē ac deinceps summates eorū priuatim viritimq; compellans, populū quoq; publi-
ce alloquens, tunc quasi consulens admonebat. Interdū etiam minabatur, extollens &
virtutē Romanā & indignationē Cæsaris: inter hæc etiam suā necessitatem, cui essent
exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horū experimenta cedentibus, cum videret etiā
sementem regionis intercipi, ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta pene cō-
tinuis diebus multitudo in vrbe otiosa morabatur: ad vltimum conuocatis omnibus,
ait, se etiam periculosam rem velle aggredi. Aut enim deo cooperante placabo Cæsare,
ac vobiscum saluabor libenter: aut in vltionem irritabo: pro tāta magnitudine impen-
do animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo vota facientibus, Antiochiā
ab Ptolemaide renouauit exercitum: atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referēs &
quo apparatu in Iudæam iruisset, & quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendū
putaret, nosset cum viris etiam prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos le-
gem patriam, & nouis præceptis vehementer obistere. His epistolis respondit Caius
immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iussionum suarum segnis executor
fuisse. Sed scriptorum talium videntes per tres continuos menses cōgigit aduersā tem-
pestate retineri. Alij autem exitium, C. Cæsaris nūciantes, prospere nauigauerunt: de-
nique ante septem & viginti dies epistolas Petronius accepit, finem Cæsaris indicātes,
quam illi peruenerint, qui comminantiā scripta portarent.

Caio interempto, raptus est ad imperium Claudius primū inuito senatu. Agrip-
pa vero legatione fundus, senatus cedit in sententiam Claudij. Deinde Agrip-
pa donatus regno paterno moritur, relinquens filias & Agrippam iunio-
rem. Moritur etiam frater eius Herodes.

Caput. X.

I iij

Sepulchrū
Memonis.

De arena
vitrea mi-
rabile.

Iudei ro-
gant Petro-
niū, ne ves-
lit statuas
& imagi-
nes impo-
tare.

De iteru
Caij & re-
gno Clau-
dij.

Agrippa le-
gatione
Claudij su-
gitur ad fe-
natum.

Milites re-
lictio fena-
tu ad Clau-
dium se co-
ferunt.

Agrippa a
Claudio re-
gno dona-
tus.

Agrippa
mors & li-
beri.

Herodes
rex Chali-
dis mort.

Caius igitur per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, raptus in regnum ab eo exercitu, qui Rome erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulis Ignatio Saturnino & Pomponio secundo, mandat tribus legionibus ut essent presidio ciuitati, & ipse frequens in capitolium deuenit. Quia propter imperium manitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, volens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim fuerat, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit autem ut Agrippa adueniret: quem cum & senatus in concilio & in castra Claudius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore vteretur in quibus res posceret: videns Agrippa Claudium iam esse opibus Cesarum, ad eum perrexit: quem ille legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquum esse, si militum erga se studia tam religiosa desereret, imo tutius aliter suam non esse fortunam: iam enim ad inuidiam satis fore, quod in regnum vocatus sit. Deinde administratum ire paratum esse in rempublicam, non ut aliquis tyrannus, sed ut presul benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotiis communem omnium stare sententiam. Nam & si non natura esset modestus, locuples tamen moderate potestatis exemplum Caij morte esse propositum: Quae cum detulisset Agrippa, respondit curia, quasi quare exercitui & bonis consilijs fideret, nolle se subire voluntariam seruitutem. Sed accepto patrum responso, Claudius rursus misit Agrippam, nunciantem eis, quoniam non posset adduci ut eos proderet, quorum concessu in imperium esset accitus. Inuitum autem se inuitum esse pugnam aduersus eos, cum quibus colligere minime vellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo confligerent. Neque enim sanctum esse, propter illorum peruerfitatem, patriam ciuili cede foedari. Et Agrippa quidem ista senatui nunciavit. Inter hec unus de illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Commilitones, inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduersus principem, quos nostros Claudium secutos: maxime cum habeamus imperatorem quem in nullo culpae possumus: & ad quem cum iustis magis allegationibus, quam cum armis egredi debeamus. Hec dicens, per mediam egressus est curiam, omnibus se militibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno metu esse coeperunt: ac deinceps videntes sibi aduersatione tutam non esse, iter secuti militum, ad Claudium transfuerunt. Occurrerunt autem eis per murum nudatos gladios ferentes hi, qui fortunae regis ambitiosius adlabantur: & pene accidit, ut progressi quinque interficerentur, ante scilicet quam militum impetum Caesar agnosceret: nisi praecurrens Agrippa, imminens ei facinoris periculum nunciasset, dicens quoniam nisi coerxisset exercitum, iam in sanguinem ciuium furerent, co-festum amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium, fieretque solitudinem imperator. Haec audiens Claudius, continuit militum impetum. Suscepit autem in castris aduenientem senatum, & indulgenti honore complexus, egressus cum patribus confestim obtulit deo victimas, ut mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoque protinus muneratur regio regno paterno, omnia adiiciens ei, etiam illa quae Augustus Herodi donauerat, Trachonitidem scilicet & Auranitidem. Praeter haec autem aliud quoque regnum, quod Lysaniam vocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum indicauit. Patribus autem precepit, ut incalam grauis tabulis in Capitolio collocaret. Donat autem ei etiam fratrem suum Herodem qui generis eiusdem erat, Beronice iuxta regine Chalcididis. Opinione autem celerius Agrippae dati regni census maximus affluebat: quae sane pecunia, non ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circum dare coepit, qualis, si potuisset absolui, inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantis effecisset. Sed antequam impleter opus, decessit in Caesarea. Regnavit autem annis tribus. Ante quoque cum Tetrarchiam regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filias tres de Cypride natas, Beronice, Mariam atque Drusillam: filium autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam, qui non nimis paruulus erat. Tunc Claudius regnum eius in puinciam redegit, in cuius permutatione missus est Cestius Festus. Post hunc autem Tiberius Alexander: qui nihil de consuetudine patriae immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hunc vero & Herodes, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinques de sorore quidem sua Beronice filios duos, Beronicianum & Hyrcanum: de priore autem Mariamne, Aristobolum: cuius frater mortuus fuerat Aristobulus priuatus, relicta filia Iotapha: hi quidem erant (sicut supra diximus) liberi Aristobuli, qui

An. li. 9,
cap. 5.

An. li. 9,
cap. 4.

An. li. 9,
cap. 5.

An. li. 19,
cap. 7. 3.

buli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Aristobulus nati fuerant Herodi de Mariamne, quos ipse parens occidit. Alexander autem postea in maiori Armenia regnauerunt.

Claudius Agrippae iuniori tradidit regnum Herodis patris eius defuncti, alterius provinciae cura Cumano commissa, quo tempore exortus est ingens tumultus Hierosolymis, propter impudentiam cuiusdam militis. Deinde etiam alius inter Calileos & Samaritanos. Eleazar princeps latronum & Alexandro illis sese iungentibus. Numidius autem Quadratus audiens Cumanum potissimum in culpa esse: mittit illum Romam cum seditionis alijs principibus, ad Claudium: quo mortuo Nero usurpat imperium. Ca. XI.

Duo milia
in An.

Ginaim.

Post obitum autem Herodis, qui regnavit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippae in auunculi sui regno constituit. Alterius autem provinciae suscepit curam post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri coeperunt tumultus, & denuo ludaeos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymam, stante legione Romana super porticum templi, armati quippe milites semper custodiebant festos dies, ne quid conuenientes populi notare auderent. Vnus ergo e militibus, reductis turpiter vestimentis, inclinans posteriora sua obuertit ad faciem ludaeorum: & ad hunc habitum vocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota coepit multitudo conqueri, ita ut circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem incosulti iuvenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas in litem grauissimam prosiliebant: hi continuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc veritus Cumanus, ne totius in eum vulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immissi, metus grauis incidit ludaeis. Stantimque in fugam versi, relicto templo refugere coeperunt. Tanta autem per egressus de constitutione obtritio facta est, ut concalcatione mutua super triginta milia hominum consumpta sint. Facta est autem vniuersae genti ludaeis festiuitas, & planctus per domos singulas personabat. Successit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bettorum quippe, circa ascensum publicum, Stephanus quidam seruus Caesaris suppellectilem quandam vehabat, quae ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens eos, qui in proximis vicis essent, viros ad se adduci iussit: denuntians, ut inquisitos latrones in vincula conligerent: qua occasione, quidam militum in vico aliquo libros sacre legis offensos discidit atque combussit. Iudei autem quasi totam religionem in flammam viderent, vndique confluerunt: & velut machinationem aliquam, ita velut superstitionis attacki, omnes ad vnam euocationem ad Cumanum Caesarem concurrunt, precantes ut militem, qui tantam contumeliam deo legique eius intulisset, eum non relinqueret impunitum. Ad haec ille, videbat enim multitudinem nequaquam quieturam, nisi aliqua esset satisfactio sedata, adiudicatum militum per medium populum ad supplicium iussit adduci: sicque iudicis placatis animis recesserunt. Denuo autem Calileorum & Samaritanorum consilijs exortur. In vico enim, quem Geanniam vocant, qui est in magno Samariae campo situs, quidam Calileus de numero ludaeorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Calileae regione concurrerunt, ut cum Samaritanis confligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad Cumanum, rogantes, ut antequam grauis calamitas oriretur, transiret in Calileam: & in eos, qui autores essent homicidij, vindicaret. Cumanus vero his negotijs quae habebat in manibus postponens illorum petitiones, sine effectu precatores remisit. Nuntiato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo comora est: & relicta diei solennitate, in Samariam vulgus impetum fecit, sine villo duce, nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes: Latrocinio autem eorum & tumultui quidam Dinei filius Eleazarus, & Alexander praeparat: qui in Acrabatene regionis conterminos irruentes, promiscuam edidere cedem, a nullius etatis exitio temperantes, viros etiam inflammauerunt. Cumanus autem haec audiens, adduxit secum vnam equitum alam, quae vocatur Sebastianorum, ut auxilio his qui vastabantur esset: sicque eorum multos qui Eleazarum erant secuti, comprehendit, plures quoque interfecit. Ad reliquam autem multitudinem, qui in vastandos Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis concurrerunt: oportetque cilicij, & aspersis cinere capitibus precabatur, ut ab incepto desisterent: nec propter exercendam in Samaritanos ultionem, ad Hierosolymam per-

Agrippa si-
lius Agrip-
pe regnat in
Chalcide.

De ipuden-
te milite
Cumano.

Triginta mi-
lia ludaeorum
conteruntur
mutua op-
pressione.

De illo qui
sacros li-
bros com-
bussit.

Conflatus
Calileorum
& Samaritanorum.

De conspi-
ratione la-
tronum.De Qua-
drato pro-
curatore
Syriae.Iudicium
Claudij su-
per his, qui
i Iudaea ma-
lerem ege-
rant.Claudio
mo tuo Ne-
ro succedit.De Felice
Iudae pro-
curatore.

Sicarij.

nicie Romanos comouerent: miseretur aut patrie suae atque templi, filiorumque & coniugum propriarum, neque oia pariter in discrimen adducerent, neque ob viuis Galilei vindictam cuncta disperderent. His acquiescentes Iudaei, a negotio recesserunt. Multi autem per idem tempus in latrocinia conspirabant: sicut vere solet insolentia crescere, rebus quietis: per quae in omnem regionem agebantur rapinae, & audaces quique reliquis vim afferbant. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum venerunt, videlicet de his qui regionem eorum depredati fuerant postulantes. Praesto autem fuerant etiam Iudeorum nobiles: & Ionathas, filius Ananie, princeps sacerdotum: obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuisse, qui primi homicidium per petraissent, causam tamen calamitatum postea secutarum praebuisse Cumanum, qui inter principia autores cedis noluisse vlscisci. Tunc Quadratus utraque parte interim distulit, dicens: Quonia cum ad ipsas regiones venisset, diligenter singula inquireret: deinceps vero procedens Caesaream, eos omnes quos Cumanus vinctos reliquerat, in cruce sustulit. Inde cum Liddam venisset, denovo audiuit Samaritanorum querelas: & Iudeorum decem & octo viros, quos cognouit pugnae fuisse participes, securi percussit. Duos autem pontificum, sacerdotem Ionathan, & Ananiam, eiusque filium Ananum, & nonnullos alios Iudeos nobiles Caesaream destinavit: similiter autem & Samaritarum nobilissimos quoque. Praecepit ergo Cumanus, & Celeri tribuno, Romam nauigare, redditurus Claudio rosolymam: pro his quae in regione gesserant. His ita compositis, a Lidda ascendebat Hierosolymam: qui inueniens multitudinem festiuitatem azymorum celebrantem, sine vlla commotione Antiochiam rediit. Romae autem Caesar auditis allegationibus Cumanis & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudeorum causam magna intentione defendens siquidem & Cumanus multi potentium aderant) pronuntians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici. Cumanum autem iussit vrbem discedere, Celerem autem tribunum vinctum Hierosolymam mittens, Iudeis ad supplicium tradidit, ut per urbem traherentur, capite cederetur. Post haec Felicem Pallantis fratrem destinavit ad Iudeos, qui & eorum provinciam cum Samaria & Galilea curaret. Agrippam vero de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illam quoque provinciam, quae Felicis fuisset. Erat autem ista Trachonitis & Bathanea, & Caulanitis. Addidit autem regnum etiam Lysaniam, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, mensibus octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorem regni Neronem relinquens, quem suade lis Agrippinae vxoris suae in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octavianum filium, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem: quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opus, abusus sit fortuna, & qualiter fratrem suum, atque vxorem, matremque interfecerit, post quos in omnes proximos immunitatem suam conuertit, atque ut ad vltimum per amentiam ad histronum opera scenamque peruenit, quoniam scio esse narratione molestum, tacitus praeterire melius puto.

Quomodo Iudaea sub Felice sicarijs, latronibus, magis, varijsque tumultibus alijs, est repleta.

Caput. XII.

Conuertat autem ad narranda, quae ab eo aduersus Iudeos gesta sunt. Minor igitur Armeniam regnanda Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippae quatuor vrbes addidit cum agris ad singulas pertinentibus: in Ituraea scilicet regione, Abelaem & Iulidem: in Galilea autem Taricheam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudaeae procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui perviginti annos regionem fuerat depre-datus, aliosque cum eo multos cepit, vinctosque Romam direxit. Aliorumque quos in cruce sustulit, latronum, vel in comunione sceleris deprehensorum popularium, fuit pene innumera multitudo. Sicut autem regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebat. Hi autem sicarij vocabantur, die claro, & in media ciuitate passim quosque interficientes. Potissimum vero diebus solennitate festiuis, imiscebatur vulgo, ficas sub veste gestantes. His diuersos quosque interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant, diuque latuerunt. Pri-mus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cedebantur, atque ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello, per singula momenta omnes morte operiebatur. Circumspectabat autem vniuersosque appropin-

An. li. 20.
cap. 14.An. li. 20.
cap. 15.An. li. 20.
cap. 16.An. li. 20.
cap. 17.

appropinquantibus: & neque amicis suis fidere poterant, dum tamen in medijs suspicionibus atque custodijs nihilominus interficiebantur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quaedam latendi. Ad haec autem alia etiam malorum collectio facta est, quae quidem abstinentium, sed consilij magis impiorum, quae pars non minus quam sicariorum felicitatem vrbis statumque corruptit. Seductores quoque homines & circumuentores, sub specie religionis nouis rebus stuentes, vulgus insanire fecerunt: nam in solitudines egrediebantur, promittentes deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (videbatur quippe femina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudeos afflixit Aegyptius quidam pseudo propheta. Adueniens quippe in provinciam, magus cum esset, prophetae opinionem sibi arrogans, triginta ferme milia hominum congregauit, quos vana seductione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in montem qui vocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoque Romanorum praesidio, in populares exercere dominationem. Vtbat autem stipatoribus, qui ad facinus conuenerant. Prequid sane eius impetu Felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudeorum reliqua multitudo iuuabat, inijsse confectum. Et Aegyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerant, comprehensi atque vinculis traditi sunt. Reliqua vero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis vero his etiam, sicut fere in agro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem vocabant, morte apertissimam comminantes his, qui Romanorum principum obidire voluissent: ut vel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant, aliquorumque potentium domos, eosque insuper trucidabant: inflammabant etiam agros, ita ut desperatione eorum tota Iudaea protinus impleteretur. Et haec quidem pugna indies grauius augebatur. Alter autem tumultus ortus est circa Caesaream, inter Iudeos scilicet qui ibi permixti habitabant, & Syros, seditione commota. Hi siquidem poscebant, ut eorum fieret ciuitas, Iudeum eius fuisse conditorem dicentes: erat autem rex Herodes. Aemuli vero conditor quidem confitebantur Iudeum, ipsam vero ciuitatem fuisse gentiliu vindicantem. Neque enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudeos eam conditor pertinere voluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterque iurgabat. Proce-debat autem vix ad arma contentio: & quotidie ad colligendum audaces quique partis alterutrae poscebant. Neque enim Iudeorum seniores cohibere tumultus gentis suae poterant: & Graecis turpissimum videbatur, Iudeis inferiores videri. Praestabant autem hi quidem diuitijs & corporum viribus, Graeci vero auxilio militum: Magna siquidem pars Romanae manus, de Syria illo fuerat congregata: & quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Praefecti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quosque comprehedentes, taureis vlsciebantur ac vinculis. Neque tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imo magis hoc ipso in seditionis irritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto praecipit contumaces quosque vrbem discedere: non parentium autem inimicis militibus interfecit non paucos, quorum etiam substantie direpte sunt. Post haec quoque, cum videret seditionem manere, nobiles vtriusque partis elegit, & suscepta legatione misit ad Neronem, pro his, quae sibi competere arbitrantur acturos. Successit autem Festus. Et hos qui maxime infestabant provinciam sollicito persecutus, latronum plurimos comprehendit atque interfecit.

De Albino Iudae praeside, sub quo omnium malorum in Iudaea fuit impunitas. Huius successor fuit Florus, ob cuius insolentiam ceptum est bellum cum Romanis.

Caput. XIII.

Verum successor huius Albinus, non eodem more negotijs praefuit. Neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille praeterierit. Denique non solum causis civilibus furabatur, & diripiebat substantiam singulorum, neque solum tributorum additamentis in comune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia vel decuriones ciuitatum comprehenderunt, vel qui a prioribus iudicibus in custodijs erant relictis, accepta a cognatis eorum pecunia, liberauit. Et is solus qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescebat audacia. Ex quibus sane qui erant opulenti, Albinum largitione redime-

De Aegy-
ptio pleu-
do ppheta,
do ppheta,
multumMagorum
& latronum
conspiratio.In Caesarea
tumultus
inter Syros
& Iudeos.Festo succe-
dit Albinus.Malorum
impunitas
sub Albino

bant, ut eis tumultum morientibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidem quasi princeps latronum & tyrannus eminebat; Stipatoribus vero suis ad direptionem mediocriū abutebatur. Ita fiebat, ut hi quidem, quorum vaflabantur domus, tacerent: illi autem, qui extra incōmodū stetitissent, metu ne similia paterentur, querelis deterrebantur: imo & officiis ambiebant eos, quos constabat dignos esse supplicij. In cōmune autē omnium fuit intercepta fiducia. Et erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebatur. Cum sane eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Cestius Florus, optimū eum per cōparationē sui fecit videri. Ille siquidē plura occulte & cū fraude noverat: Cestius vero iniquitates suas in vniuersam gentē, tam palam quasi gloriaretur exercuit: ac velut nō ad regendam puinciā, sed ad damnatorū pœnas carnifex missus, neque rapinarum vllum morē, neque afflictionū prætēmisit. In miserijs autē crudelissimus erat, in turpibus vero impudentissimus: Neque enim quis illo amplius offendit fallacia veritatē, neque cōmētus est callidiores nocendi vias. Huic siquidē viritum illatis dispensijs, luera querere exiguū visum est: sed totas simul dispoliauit vrbes: & labe populis inferebat, non solū voce, per totam regionē edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dū ipse prędārū acciperet portionē. Denique ob illius avaritiā, cōtigit totam pene defensā regionē, ita ut plurimī sedes patrias relinquētes, ad externas prouincias cōmigrarēt. Donec autē in Syria Cestius Callus puinciā regebat, neque ausus quispiā Iudeorū est aduersum Florū ad eū mittere legatos. Cum vero instante Azymorū solennitate ipse Hierosolymā venisset, occurrēs multitudo, quæ facile tricies centenorū miliū fuit, pręcabatur, ut gentis suę calamitatibus subueniret, & pestē illam prouincię Florū vt eieceret clamitabat. Qui tamen cū sub populi ore esset, & Callo assisteret, nō solū nihil mouebatur, sed voces illas etiā deridebat. Cestius tamen compescens impetum populi, & edicens quod deinceps placatiotē eis Elorū redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autē eum vsq; ad Cæsaream Florus, illudens mēdacijs, & Iudeorū genti bellū sedulo cōminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultū iri credebatur. Pace siquidē permanente, habiturū se apud Cæsarem acculatores Iudeos: verum si defectionē negotiatus fuisset, maiore vtiq; malo abducēdam a se esse inuidiam peccatorum minorū. Igitur vt gens ab Romano abrupteretur imperio, sedulo indiem agebat calamitates. Per idē tempus apud Neronem Cæsariensis gentiles victores extitere. Decretumq; istud cōstantes, literas attulerunt, per quæ hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, septimo decimo autē regni Agrippę, mense Maio.

HVCVSQ; VSE IOSEPHVS HANC HISTORIAM IN

Antiquitatibus est prosecutus, dicens, tyrannidem Flori Iudeis anam prębuisse, quare contra Romanos arma mouerint. Florus multos Iudeorū occidit Hierosolymis, quod maledictis ab eis fuerat: librat impetitus, quod iniuriā dissimulauerat vindicare, quam Cæsareę passus fuisset, propter quam illinc etiam sedes mutare sunt coacti, grauius ob quā vid sciente in Iudeos Floro.

Ad magnitudinem autem excitatorū de eo malorum, nequaquā idoneas causas habuisse depræhenditur. In Cæsarea siquidem habitantes Iudæi, habebant synagogam, prope agrum, cuius erat dominus gentilis quidē Cæsariensis: & frequenter quidem egerant, vt ad eorū ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius pretium quam res meruerat offerentes. Dominus autem loci non solum pręces eorum despicisse contentus: sed ad maiorem dolorem, ædificauit in loco tabernas, ita vt angustū eis transitum & prorsus coarctatum relinqueret. Primū igitur feruentiores aliqui iuuenum prosilientes, ædificationem vetabant. Cum vero Florus hos a prohibendo cohiberet, non habentes Iudeorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioānnes telones, infestant Florum oblatione octo talentorum, vt ædificationem vetaret. Ille autē ob capiendam tantummodo rem, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, venitq; in Sebasten, seditioni tribuēs facultatem, quasi quæ pugnæ spatium Iudeorum summatis vendidisset. Sequenti autē die, quæ apud Iudeos sabbatum est, cum plebs ad synagogam cōisset, seditionis quidam Cæsariensis yas

familiā ante ingressū eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudeos incoercibili ter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. Pars autem Iudeorum quæ erat constanter atq; moderatior, denuo iudicijs esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute turgentēs Iudæi, effundebantur in litem. Stabāt autem ad confligendum parati etiam Cæsariensium tum multosiores. Ex cōsilio quippe directus fuerat, qui pro synagoga foribus immolaret: Sicq; continuo est pugna cōmissa. Interueniens autem locundus, qui ad prohibendum erat relictus, pręfectus equitum, vās illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum vero superatus esset prę Cæsariensium violentia, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Nabata: Regio quædam eorū hoc nomine appellatur, dirempta a Cæsarea stadijs sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Iohanne in Sebasten ad Florum venerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & vt auxilio esset rogabant. Quis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admouentes. Ille vero illico comprehensos eos vinciri iussit, arguēs cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. Pro hoc igitur ad Hierosolymitas grauissima iurgia nascebantur: verum tamen adhuc indignationem suam frenabant. Florus vero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, vt inde decem & septē talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impensæ Cæsaris flagitaret. Tunc vero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis vocibus nomen Cæsaris appellabant, vt a tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem se ditiorum, in Florum maledicta iaciebant vltima: & canistrum circumferentes stipem eius nomine postulabāt, quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxilijs. His autē omnibus nihil est cupiditate deteritus, sed multo magis ad deprædandum irritatus est. Denique cum debuert Cæsaream veniens ignem belli illic nascentis extinguere, causaq; tumultuū submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pacis: tamē cum exercitu equitum atq; peditum Hierosolymam contendit, vt Romanis armis ad quod volebat vteretur, ac timore & minis urbem solidaret. Tunc populus lenire eius impetum volens, obuiam militibus processit, cum solitis vtiq; fauoribus, & Florum honorare officijs paratus. Ille vero pręmittens cum equitibus, L. centurionem, nomine Capitonē, discedere eos iussit. Neque enim in quem tam graua maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si viri sunt fortes, animiq; constantes, etiam in presentem effundere contumelias: nec solum eos in verbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum Capitone venerant, in medium vulgus irruentibus, disrugerunt anteq; Florum salutarerent aut militibus officia consueta redderent. Discedentes igitur in domos, cum metu atq; humilitate peruigilem duxere noctem. Florus autem tunc quidem deguit in regia. Post die autem aduersum eos extructo tribunali sublimius resedit: conuenientesq; sacerdotum principes, & ciuitatis vniuersa nobilitas, assiterunt tribunali. His pręcepit Florus, vt omnes qui maledicta in eum fucclamassent, protinus dederent: edicens in ipsos esse, nisi reos producerint, vindicandum. Ad hæc respondent Iudæi: populum quidem pacifica quęq; sentire, illis vero qui errauissent in verbis, veniam conferendam postulabant. In tanta siquidem multitudine, nihil esse mirandum offendi aliquos temerarios, & per ætatem insipientes: esse autem impossibile, eorum qui deliquerint discrimen agitari, cum & singulos nimirum poeniteat, & prę timore ad negandum sint parati. Debet tamen illum, si cōsuleret gentis quieti, & vellet Romano imperio seruare urbem, magis propter multos innoxios dare veniam, etiam paucis delinquentibus, quam propter paucos improbos perturbare multitudinem tām bonorum. Ad hæc vero ille magna indignatione inflammatus, militibus exclamauit, vt forum rerum venalium, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarēt. Illi vero ad lucri sui cupidinem addita auctoritate rectoris, non solum illum diriperunt locum in quem fuerant immissi, sed in vniuersas insipientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angustiora omnia, & cedes eorum, qui comprehendebantur: direptionis quoque nulla species pręterbatur. Multos autem etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florum, quos ille verberibus laniatos in crucem sustulit. Denique omnis numerus illo interfectorū die cum paruulis & mulieribus (neque enim vel laetantibus peper-

Pugna inter Cæsarienses & Iudeos.

Iudæi Cæsarienses reliquit, et in Nabata regionē secedunt.

Flor' bellū inflammat

Florus aduersus Iudeos per tribus nalis sedet.

Flor' grauius Iudeos trucidat.

De Cestio Floro Albini successore eiusque crudelitate

De Cestio Gallo, eiusque crudelitate

Exordium belli Iudaici

Exordium belli Iudaici

Perfidia Flori.

Perfidia Flori.

An. li. 20 cap. 1.

An. li. 20 cap. 1.

An. li. 20 cap. 1.

Interfecto-
rum sexce-
ti et triges-
cerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem videri nouitas Romanę calamitatis: quod enim nemo vnquam prius, tūc Florus ausus est, vt viros scilicet equis tris ordinis p. tribunali flagellis cederet, ac patibulis affigeret. Quorum & si origo Iudęa, tamen Romana dignitas erat.

¶ Beronice Agrippę soror pro Iudęis intercedens apud Florū, & ipsa Hierosolymis periclitata est. Rursus oppressio facta est Hierosolymitarū dolo Flori, licet magno honore excipientium exercitum. Cęsariensem. Caput. XV.

Per idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus: vt Alexandrum, qui Aegyptum procurabat missus a Nerone, iure hospitis cōueniret. Germanam autē suam Beronicę, Hierosolymis inuentam, & iniquitatē militum videntem, grauis pro hoc angor inuaserat: & frequenter quidē preces equitum suorum, custodesq; corporis mittens ad Florum precabatur, vt a cęde desineret. Ille verō neq; in multitudinē interfectorum, neq; in nobilitatem peccatricis, sed tantum in lucra sua, quę de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autē militum etiā aduersum reginā efferatus est. Non solū quippe sub oculis eius obuios quosq; multabant, atq; trucidabant, sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulā, interfecissent: ibi autem per uigilem noctē cum intenta custodia egit, verens utiq; irruptionē militum. Venerat autē Hierosolymā, vt vota deo solueret. His enim qui morbo vel alijs necessitatibus implicatur, mos est orare per triginta dies, anteq; immolet hostias: abstinere quoq; vino, & capillos radere. Quem morem Beronice regina illis exercens diebus, nudipes etiā ante tribunal stetit, deprecans Florū: & preter quod nihil honoris habitū est, etiā de vita sua periclitata est. Hęc autē facta sunt sextodecimo die mēsis Maij. Postridie autem cōueniens multitudo in forū, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecisti fuerant, querebatur: potissimū autem inuidiosę in Florū voces erant: quod veriti primates quicq; & pontifices, disruptis vestibus, & virum singulos comprehendentes, postulabant, vt ab his verbis, quorū causa mala tanta pertulerant, desinerent, neq; in maiorem indignationē Florum mouerent. Sicq; sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quam spe quod nequaquā Florus vltra in eos sequiret.

Ille autē videns multitudinis multū fuisse cōpressum, angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaq; vnum ait argumentum fore, quod nihil vltius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cęsarea venientibus: veniebāt autē duę cohortes. Qui cum cōuocassent populum ad occurrēdū, mandat centurionibus, vt nullam salutationē redderent obuiantibus Iudęis. Ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos vterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudo in tēplo precabatur, vt occurrerēt Romanis, & ante graue incōmodū cohortes solenniter salutarerent. His hortationibus seditiosi quicq; abnuebant, & ob interfectōrū dolorē reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tūc vero & oēs sacerdotes oēsq; leuite, sacra vasa proferētes, ornatumq; templi, citharistę etiam, & cantores cum musicis organis procedebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, vt illum templi honorem custoditum esse vellent, neq; ad direptionem vasorum sacrorū Romanos contumelijs incitarēt. Erat autem videre ipsos sacerdotum principes, sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis vestibus nuda mōstrantes, nominatim singulos quosq; nobilium compellare, ac denuo in commune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inihiarent. Quam enim vtilitatem vel militibus esse de Iudęorum salutatione tribendam, vel illis quę acciderant correptionem, si in presenti procedere cessarent? At contra, si officiose susciperent, solenniter venientes, auferri Floro occasionem pugnę: ipsos vero saluare patriam suam, & providere ne quid vltra quam pertulerant, experirentur. His addunt, quoniam paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam debebunt auctoritatē transferre. Tali hortatu multitudinem inflēntes, etiam ipsos seditiosis auctores, quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps preecedentes cum quiete, omni populo sequente, militibus obuiam prodierunt. Iamq; cominus factos salutauerunt: Illis autē nihil respondentibus, seditiosi Iudęorum aduersum Florum, cuius hęc fierent consilij, succlamauerunt. Confestimq; milites cōprehendentes eos, cedere sustibus adorti sunt: atq;

sunt: atq; in fugam versos persequentes equites proculcabant. Cornuebant autē multi quidem cum a Romanis cederentur, plures autem cum se mutuo pellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio: & vnoquoq; alterum preuenire cupiente, tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium vero erat durus interitus. Suffocatu enim atq; conflatu miseri disperibant: & neq; ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendissent cedentes: & per ingressum qui Berethan vocatur detrudē multitudinē, transire cupientes, vt Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secum erant, & in arcem trāsire nitēbatur. Frustratus tamē est eius impetus, Cōuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tēta eua dentes obruebant saxis Romanos. Qui cū superne sagittis vincerentur venientibus nec possent defendere multitudinē quę per angustos arctabatur ingressus, ad reliquū se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem verentes, ne superueniens de nouo Florus templum occuparet, per Antoniam ex templo ascendentes, porticus a tēplo per Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiā Flori desperatione compescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proq; his in Antoniam transgredi niteretur, vbi intercisas porticus vidit, ab impetu conqueuit. Et conuocans sacerdotum principes atq; curiam, se quidem ait vrbe digredi: pręsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi voluissent. Ad hęc illis respondentibus, nihil nouandū fore, si vnā tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quę cum ciuibus paulo ante conflixerat. Ob ea siquidem quę pertulere, populum illis militibus infensum esse. Cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cęsaream regressus est.

¶ Dum Florus accusasset Iudęos apud Cęstium, missus est tribunus Neapolitanus exploratū res Iudęę, hic cum venisset Iamniā offendit ibi Agrippam & Ieniores Iudęorum suam calamitatem conquerentiū: quos vbi acriter corripuisset Agrippa, Neapolitanus Hierosolymam profectus hortatur ad concordiam. Deinde Agrippa proluxa oratione hortatus illos ad parendum Romanis, cum de Floro verba faceret, vrbe exastus est. Caput. XVI.

Aliud autem denuo pugne consilium cōminiscens, retulit ad Cęstium, & Iudęos defectionis criminatus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse dicens, quę cum eos pertulisse constabat. Nec sane principes Hierosolymorum quę gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Beronice ad Cęstium de his quę inique in vrbe egerant retulerunt. Ille autem susceptis literis partis vtriusq; quid factio opus esset cum principibus deliberabat. Et quibudam quidem videbatur, cum exercitu in Iudęam Cęstium ire debere, & aut vindicare defectionem si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudęos eorumq; accolos. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis preire, qui & negotia & cōsilia Iudęorum posset ei fideliter nuntiare. Direxit ergo tribunum Neapolitanum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippę circa Iamniā occurrens, & a quo fuisset directus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudęorum etiam pontifices, & reliqui quicq; nobiles, eorumq; curia adesse curauerant, vt circa regem scilicet officia nouarent. Postea vero quam illum congrua humanitate coluerunt, conuesti sunt quam potuerūt flebiliter de calamitatibus proprijs, & inhumanitatem Flori explicauerunt: Quam licet argueret Agrippa, tamen vt ducis auctoritati competebar, inuectionem suam in Iudęos transulit, quorum maxime miserabatur, volens scilicet frenare eorum motus: vt per hoc ipsum quod viderentur nihil perpeSSI iniurię ab vltionis desinerent appetitu. Ad hęc ergo quicunq; egregij erant, & propter sua prędia desiderabant quietem intelligebant regis redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadijs obuius progressus, officio Agrippam & Neapolitanū suscepit. Lamentabatur tamen interfectos cōiuges mulieres: quarum plangoribus reliquos quoq; populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam vt genti consuleret. Succlamabant etiam Neapolitano, vt ingrederetur vrbe, videretq; quę essent a Floro gesta: & ita ostendebant forum quidem desertum domosq; vastatas. Deinceps vero per Agrippam suasere Neapolitano, vt is cum vno tantum famulo ad Siloam vsq; totam ciuitatē retineat: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudęos quidē omnibus alijs parere Romanis, soli autem Floro aduersari, propter magnitudinem in eos factę crudelitatis. Ille

Seditiosi tē-
plum occupa-
bant.

Florus ab
Hierosolymis,
Cęsaream regre-
ditur.

De Neapoli-
tano tri-
buno, & re-
ge Agrippę
pā, ac Iudęę
is.

Neapolita-
nū plurimas
ta Iudęas
hortatē po-
puli ad cō-
cordiam.

Beronice so-
ror regis.
Agrippa
Hierosolymis
periclitata.

Facta i po-
pulo a Flo-
ro malignitas.
Dol' Flori.

Hierosolymis
militibus obuiam
eunt cohorti-
bus militū.

igitur cum circumfisset vihem, & mansuetudinis populi sufficiens documētum teneret, ascendit in templum, quo etiam multitudinem conuocauit: & cum plurimis verbis fidentem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiam ad conseruationē pacis hortatus, adorauit deum eiusq; sanctas in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionē: sicq; regressus ad Cestium est. Vulgus autē Iudeorum, ad regē pontificesq; conuersus petebat, vt legati aduersum Florū ad Neronem mitteretur, neq; de tantacēde tacentes suspitionē suę defectionis pręberet: visum iri quippe eos principes capiēdorū armorum fuisse, nisi pręuenientes ostendissent illū esse qui dedisset exordiū. Cōstabat autem multitudinē non esse quieturam, si legationē aliquis impedisset. Ad hęc Agrippa, ordinari quidē legatos, qui Florū accusarent, inuidiosum putabat: despiciere autē Iudeos in bella commotos, neq; sibi expedire cernebat. Aduocata igitur concione Agrippa in Xystū, & in suggestu constitutus Germanā suam Beronicē, in Asanęorū domo (ea sit quidem Xysto imminēbat contra superiōrē partem vrbis: Nam Xysto templū erat pōte coniunctū) eiusmodi orationē habuit: Si quidem non viderē vos omnes ad pugnam dum Romanis esse incitatos, neq; populi puriorē syncerissimāq; partem pacem velle seruare, neq; processissem ad vos, neq; consulere confisus essem: superuacua quippe de vtilibus oratio est, quando omī habitatōrū conspirat ad deteriora cōsensus. Quoniā vero aliquos quidē etas, malorum belli nescios facit: quosdam vero inconsiderata spes libertatis: nōnullos vero auaritia succendit, & in confusione rerū capiendū de inferioribus lucrum, quemadmodū ipsi ab hoc errore corrigātur, & non per paucorū improba consilia etiam boni dispareant, existimaui oportere, vt omnibus vobis in vnum coactis ea exponerē, quę arbitror expedire. Perstrepant autē nemo, si non ea audierit quę ipsius fert libido. His siquidē qui sunt ad defectionē irruocabiliter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristina voluntate. Mea autem etiā ad illos qui audire cupiūt intercipiatur oratio, nisi ab omnibus vobis silentiū prębeatur. Noui quidem quoniam multi & iniurias procurantiū prouincias, & pręconia libertatis quasi tragice prosequuntur. Ego autem priusquā discutiam qui sitis, & contra quos pugnam suscipere tentetis primū separabo causas, quas connexas putatis. Si enim violatores vestros cupitis vlcisci, cur libertatē magna laude sustollitis? Si vero istud ipsum seruare intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. Et illis siquidem vel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruare. Considerate autē sigillatim, & videte quam exigua sit materia bellorum. Et primū quidem ipsa rectorum consideranda sunt crimina. Cole re siquidē officijs, non exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum vero modicorū peccatorū exprobrationes maximas facitis, aduersum vos profecto eos quibus infertis cōtumelias irritatis. Relinquentes quippe, & q; antea clanculo, & cum quadam verecundia nocebant, palam vos confidenterq; populantur. Nihil autem ita plagas coeret vt patientia, & violatorū quies violentibus iniicit pudorem. Fac autem eos, qui a Romanis in prouincias dirigantur, esse grauiter molestos, non tamen etiam Romanos omnes violant vos, neq; ipse Cēsar, aduersum quem pugnare vultis. Neq; enim ex pręcepto illorum improbus ad vos quisquam venit: neq; possunt illi, quę in oriētē gerūtur, positi in occidentē conspiciere. Sed neq; facile ea quę hic fiunt, illic audiūtur. Est autē importunissimū, & ppter exiguas causas, tantis, & ea de quibus querimur nesciētibus, velle cōfligere. Et quidē nostrorū criminū cito erit futura correptio. Neq; enim vnus atq; idē puincię semper curam tenebit: & successorēs eius credibile est molestiores futuros. Motum autem semel bellum, neq; deponere facile est absq; magnis calamitatibus, neq; sustinere. Libertatis vero dona sitientibus prouidendū, atq; certandū est, vt principio non ea careant. Molestia enim est nouitas seruitutis: quā ne vtiq; fubeas, iustum suscipi certamen videtur. Qui vero semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus q̄ amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperetur Romani, cum in prouinciam Pompeius intraret. Maiores vero vestri eorūq; reges, pecunia, corporibus, animis, multo vobis meliores: exiguę parti virtutis Romane obfistere nequiverūt: Vos autem qui hereditariam obedientiā suscepistis, rebus autē omnibus ab illis qui primi paruere q̄ longissime inferiores estis, contra omne Romanum regnum obfistere posse arbitramini: Et Athenienses quidē, qui ob Gręcorū libertatē patriam suā quondā ignibus tradidere, qui superbissimū illum Xerxem per terrā nauigantem,

Populus legationē aduerfus Florū petit mittēdam ad Neronē

Oratore Agrippa habitata ad Iudeos reuocantis illos a conspiratione.

Athenienses

gantem, per mare vero ambulātem, & cuius classem non caperet amplitudo pelagi, latiore autem Europa duceret exercitum, hunc inquam cū vna naue fugientem persecuti sunt. Circa pariam autem Salaminā, qui tantas opes Asię confregere, nunc tamē seruiunt Romanis: & illam regiam Gręcię ciuitatem administrant Italię iussiones. Lacedæmonij quoq; post Thermopylas, & Plateas, & Agellum Asiam percuratū, eosdem dominos venerantur. Macedones vero, qui adhuc pene imaginantur Philippū viderē, cū Alexandro, pmittentem sibi orbis imperiū, serunt tamen rerū mutationem: & adorant eos, ad quos fortuna migravit. Alię quoq; multę gentes ad libertatem fiducia subnixę, & multo maiores, cesserunt tamen & obediūt: vos autē soli seruare dedignamini his, quibus videtis vniuersā esse subiectā. Cui militię, quibus cōfidentis armis? Vbi est classis vestra, quę peruagetur Romanorū maria? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Aegyptios forte aut Arabas existimatis vos bellum mouere? Nō circumspicitis Romanorū imperiū? Non metimini vestrā imbecillitatem? Nonne scitis vestram ciuitatem a cōterminis gentibus frequenter esse superatam? Illorum autem virtus per totum orbem inuicta percurrit, imo etiam hoc orbe plus aliquā quā se iū. Neq; enī sufficit eis ad orientē quidē totus Euphrates, ad septentrionē vero Ister, neq; meridie tenus solitudine Libya perferuta, neq; in occidentē Cadix: sed vltra oceanū aliud quęsierunt: & orbem vsq; ad Britānias, inaccessas prius, arma & exercitū transtuulerunt. Quid ergo? Vos ne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudēiores Gręcis? Potestrem plures estis oibus in toto orbe degentibus? Quę vos fiducia aduersum Romanos erigit? Sed dicit aliquis, seruare molestissimū est. At quāto magis id Gręcis, qui vniuersis sub sole habitantibus videbantur pręstare nobilitate: & tam latā quondā puinciam possidentes tunc, bis ternis fascibus Romanorū obediunt. Pares Arabis autē etiā Macedones obsequuntur, qui certe multo vobis iustius deberent libertatē tueri. Quid autē quingentę Asię ciuitates? Nunquid non absq; vilo pręsidio, vni tantūmodo rectori parent, & fascibus cōsulis obsequuntur? Quid autē pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorū gentē: Bosphoranos quoq; & habitantes circa Ponti littora nationes, Meoticasq; gētes: apud quas nimirū olim neq; domesticus aliquis dñs noscebat: nunc vero militū subijciuntur tantū tribus milibus: & quadraginta naues lōge, in nauigabile prius mare in pace custodiūt. Quanta autē Bithynia, & Cappadocia, & Paphlagonia, & Lycia, & Cilices, p libertate dicere valent? Tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autē Thraces? quingentis diebus in latū, septem autē in longum cōmeabilem puinciam possidentes, asperioresq; multo quam vestra est, ac multis partibus fortiorē altissimōq; gelu eos qui irruerint retardantē, duobus milibus Romanorū in pręsidio manētibus obsequuntur. Post hos Illyrici vsq; ad Dalmatiā, & Istro tenus incolentes, duobus tantū legiōibus obediunt: cū quibus & ipsi impetus cōpescunt Dacorū. Ipsi quoq; Dalmatę, qui tā multa p libertate conati sunt, sepiusq; capti, rursum cū maioribus opibus rebellant, nunc sub vna Romanorum legione agūt quietem. Veruntamen si aliquos magnę causę ad defectionem incitare deberēt, Gallos potissimū oporteret assurgere, quos videlicet tantis munimentis natura cinxisset. Ab orientali quippe plaga Alpiū montibus, a septentrionali Rheno flumine, a meridie Pyreneis montibus, ab occidentē vero oceano, sed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numerosis: fontes autē (vt ita dixerim) felicitatis domesticę habentes, omnibusq; bonis totum pene orbem irrigantes, serunt nihilominus vefigales esse Romanorū, ac felicitatem suā in corū felicitate reponere: idq; sane ipsum, nō per animorū molliem, nec propter ignobilitatem parentū, (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnauerunt) sed Romanorum admirati sunt, horuerūtq; cum virtute fortunam, quā illi plura sepe obtinuerē quam bellis. Denique sub mille & ducentis militibus seruunt, quibus pene plures habuerāt ciuitates. Neq; Iberis nascens in agris aurum, ad gēnda pro libertate bella sufficit. Neq; tantō terrarum marisq; spatio Romanis diremptę gentes, Lusitani scilicet & Cantabrorū Armenia: Nec vicinus oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis, satis fuit vincentibus Romanis: sed vltra columnas Herculis protulerunt arma: & ipsas nubes Pyrenęorum montium egressi vertices, ditioni suę subdidērunt Romanis: atq; ita pugnacibus gentibus, tantoq; (vt dixi) spatio diremptis, legio in pręsidio vna satis est. Quis vestrum non audijt multitudinē Gręcorū Germani.

manorum, virtutes quoque & magnitudines corporum (vt arbitror) sepe vidistis. Siqui dem vbiq; Romani earum gentiū captiuos habent. Sed illi quidē ita in gentem spatijs regionem incolentes, spiritus autē maiores corporibus gerentes, & animā quidem cō temptricem mortis, indignationes autē vehementiores feris, nunc autē limitē Rhe nū habent, & octo Romanorū legionibus domantur, & seruiunt quidē qui capti sunt; reliqua autē eorum gens vniuersa, salutem in fuga non in armis reponit. Considerate autē etiam Britannorū muros, qui Hierosolymorum cōfiditis muris. Illos siquidem circumdatos Oceano, & pene non minorem quā noster orbis est habitātes, Romani na uigantes redegerunt in ditionem suam: quatuorq; legiones tantē magnitudinis insulā tinentur. Et quid opus est plura dicere? quando etiam Parthi, bellicosissimū genus, tan tis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circumdati, obsides tamen mittūt Romanis: estque cernere, sub specie pacis seruientem in Italia pręcipuam Orientis no bilitatem. Vniuersis pene, qui sub sole incolunt, Romanorum arma venerantibus, vos soli bellum geretis: Neque Carthaginensium cōsiderabitis finem, qui magno illo Han nibale gloriantes, & ex nobili Phœnicum stirpe venientes, tamen sub Scipionis dexte ra corruerunt: Sed neque Cyrenę Lacedęmone oriundineq; Marmaridarū genus vlcq; ad Dipadē protentum, neque terribiles etiam audientibus Syrtēs: Nafamones quo que, & Mauri, & innumerabilis multitudo Numidarū virtutes impedire Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarū, cuius neq; numerare quidem nationes facile est, quę scilicet ab Atlantico mari & colūnis Herculis vlcq; ad rubrum mare infinitas numero & locis Aethiopes continet, totam tamen susceperunt armis: & pręter fruges annuas, quibus Romanam multitudinem octo mensibus pascunt, alia quoque vefigalia pen dunt, expensas quoque deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quę iubentur, sicut

Britanni.

Parthi.

Carthagi nenses.

Cyrenę. Marmari dę.

Aethiopes.

Aegyptus.

Alexandria.

vos, contumeliosum putantes. Equidem vna cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cū eam positis de vicina vobis Aegypto diligenter inspicere. Hęc enim cum vlcq; ad Aethiopes por rigatur, opulentāq; Arabiam, cōtigua quę sit indię, quinquaginta & septingēta cen tena milia incolarū habens pręter Alexandrinorū plebem, tamen vefigalia, quorū ma gnitudine de censu singulorū capitum estimari licet, deuotissime penditās, Romanum non designatur imperiū. Et certe quāmagnum stimulum de fecionis habens, Alexan dria scilicet, multitudine & diuitijs abundante, magnitudine quoq; nō imparē. Habet siquidem in longitudine stadia triginta, in latitudine vero non minus quā decem: tribu torū vero multo amplius per mēses singulos infert, quā vos toto anno penditis: & prę ter pecuniam quatuor mensiū, Romanę plebi annonam ministrat. Munitur autē vndiq; aut incommensabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut syluosis paludi bus, quorū tamen omnīū nihil Romana fortuna fortius fuit. Duę etiam legiōes ciuita ti insidentes, profundam Aegyptum cum illa Macedonū nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios asūmetis? Siquidem omnes qui in or be habitabili degunt, Romani sunt: nisi forte quis vestrā spes suas vltra Euphratem porrigat, & A diabenorum regionem gentiles suos estimet adiutores. Porro nec illi, ppter irrationabilem causam, tanto se bello implicabunt: nec si tam probrolo operi assen sum darent, Parthus tamen sinceret. Est siquidem ei cura tuēde cum Romanis amicitię: & arbitrabitur fœdus esse temeratū, si quis de his qui subiecti sunt eius imperio, aduer sum Romanos in bello procedat. Superest igitur ad diuinum confugiatur auxiliū. Ve rum & hoc apud Romanos est. Sine deo quippe impossibile esset imperium tale conse flere. Cōsiderate autē, quemadmodum hęc ipsa erga ipsam religionem inmoderatio, si cum lōge inferioribus bellū geratis, tamen ad dispensandū sit vobis difficillima, atq; eadem transgrediendo offendatis deum, per quę eum auxiliatū putatis. Si enim ser uetis sabbatorum consuetudinem, & ad nullum actū moueamini, facile profecto capie mini. Sic quippe etiam maiores vestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellū destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabantur, otia gerabant. Transgredietes au tem in bello legem patriam, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc vobis intentio est, ne quid de patria institutione soluatur. Quēadmodum autē aduocabitis in adiutorium deum, si cultum ei debitum sponte violenter? Assumunt autē singuli quique bellum, vel diuinę virtuti, vel humanis opibus confidentes. Cum vero

vtrāq;

vtrāq; hęc, quantum ad ipsam pertinet consequentiam, deferūtur, in manifestam vtriq; captiuitatem volentes pugnare prosiliunt. Quid autē prohibet proprijs manibus fi lios vestros coniugesq; laniare, & hanc pulcherrimam in flammare patriam. Erumpētes siquidem in furem, lucrabimini vel ignominiam superatorum. Bonum est o amici, bo num est, dum adhuc stat nauis in portu pręcauere tempestatem futuram: & nō eo tem pore, quo in medias irrueris procillas, nequicquam trepidare. His siquidem, qui in im prouisa mala inciderint, superest, vt digni vel miseratione videātur: qui vero se in aper tum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerētur. Nisi forte aliquis vestrum estimet secundū pacta conflictum ire: Romanos autē postquā vicerint, mediocriter vobiscum acturos, & non in exemplo aliarū gentiū sacrā hanc urbem in flammaturus, interfecuros autē vniuersum vestrū genus. Neq; enim qui superaueritis armis, vlcquam locū fuge habebitis, vniuersis scilicet gentibus, vel iā habentibus Romanos dños, vel habere metuentibus. Periculū autē non solū in vos manebit, sed etiā in reliquis ciuitati bus habitantes Iudęos. Neq; em̄ est in toto orbe populus, in quo non vestra portio sit: quos certe omnes vobis rebellantibus, cede crudelissima diuersi quicq; conficient: & ppter paucorū virorum praua consilia, vniuersę vrbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autē venia eos qui talia patrauerunt, quod sint nimirum vestro vitio cōgregati. Si vero eadem exequi superfederint, cōsiderate quā impium sit, aduersum tā benignos arma mouisse. Subeat autē vos misratio, & si non filiorū vestrorū atq; coniugū, saltem istius ciuitatis, quę mater vrbis vestrę regionis vocatur. Parcite mœnibus sacris, par cite venerabilibus adytis, templūq; vobis & sancta sanctorū seruate. Neq; em̄ vltius victores Romani his abstinebunt, quibus primo parentes nullā receperunt gratiam. Profecto autē ego quidē sancta vestra, sacrosq; angelos dei, patriāq; cōmunem, quoniā nihil eorū consiliorū, quę vobis viderim expedire, subtraxerim: vos autē decernentes, quę oportet, mecum in pace degetis. Si vero ptuleritis iras, abscq; me periculis subde mini. His dictis, astante etiam sorore lachrymauit, & multam partē de eorū impetu la chrymis infregit. Succubabant autē, non se aduersum Romanos, sed aduersum Flo rum, ob ea quę pertulissent, pugnā gerere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera vestra, in quit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantīū. Neq; enim Cēsari vefigal dedi stis, & Antonianus porticus incēdistis. Sopiētis autē causam defectionis, si & porticus denuo construat, & tributa reddere maturetis. Neq; em̄ Flori hoc pręsidīū est, aut pe cuniā Floro dabit. His consultis, populus acquieuit: & cū rege ac Beronice ascendē tes in templū, porticus edificare adorti sunt. Pervicos autē & regiones principes quin q; decurionesq; dispersi, vefigal colligebant: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquū) redacta sunt. Et belli quidē imminentes minas, eo tunc more Agrip pa compefuit. Deinceps vero persuadere populo tentabat, vt parerent Floro, donec successō ei a Cēsare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accēsa, nec a verborū in regem contumelijs temperavit, sed ptinus eum vrbe pepulerunt: ausque sunt non nulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autē videns tumultuantium irreuo cabilem impetum, & conuerentem q; cōtumelijs esset affectus, principes quidem eo rum vna cum alijs potentibus misit ad Florum Cēsaream, vt ipse ex eis eligeret qui de tota regione vefigal exigerent. Ipse vero discessit in regnum.

¶ Aliquot seditiosorum irruentes in Massadam, multos Romanorum militum in terfecerunt. Hierosolymis verō Eleazarus nouę conspirationis princeps factus, reiecit hostias pro Cēsare offerri solitas. Propter quod a nobilioribus ciuitatis vo cati sunt Agrippę milites: verum hi frustra conati seditionem extinguere, coacti sunt cedere. Tandem capta Antonia arce, vix a Manaino dimissi sunt: occisis mul tis ex Romanis.

Caput XVII.

¶ Eodem tempus, quidam eorum qui bellum maxime mouebant, congregati irru ebant in quoddam pręsidium, quod vocabatur Massada: & occulte eo peruasos, Ro manos omnes interfecerunt: alios autē de suis posuerunt custodes. In templo quo que Hierosolymorum, Eleazarus quidam, filius Ananię pōtificis, iuuenis audacissimus, dux illo tpe militū, p̄suasit his qui sacrificijs ministrabāt, vt nullius munus aut hostia qui non esset de Iudęorū gente susciperetur. Id autē erat Romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidē hostias Cēsaris, quę pro Romano populo offerri solite erant.

Tēpestatis
ad bellum
cōparatio.

Rex Agrip
pa Hieroso
lymis ex
pellitur.

Romani in
Massadam
terfciunt.

Eleazarus
autono
uę cōspira
tionis.

DE BELLO IYDAICO.

Plurimum autem super hoc pontificibus, alijsque nobilibus deprecatis, vt non præterirent eum morem, quo supplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parū quidem & suę multitudini confidentes. Robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum voluntates iuuabat: maxime autem aspiciabant in Eleazarum, qui per idē tempus, vt dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quique cum pontificibus, & Pharisorum nobilissimis, & videntes quam grauibz malis pergerent subijcere ciuitatem, decreuerunt seditioforum animos experiri: & ante portam quę grea vocatur, conacione aduocantes (erat autem in interiori parte templi posita, quę respicit ad solis exitum) ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti: & non solū non prohibuisse aliquorū hostias, (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas quę viscerentur permanerentque ad præsens vsque tempus, oblationes eorū in templi cultibus collocasse. At nunc eos qui Romana arma irritarent, & desponderent eorum bella, nouum statuerent religionis, atque cum periculis etiam ream facere ciuitatē, impietatis videri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudeos, nullus alter immolet externus, neque ad orandum sinatur accedere. Et siquidem circa vnus alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset nimirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despicitur Romani, & iudicatur Cęsar profanus. Vnde verendum esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeant offerre. Fiacque vere extra principatum ciuitas, nisi celerius respicientes reddiderint hostias: ac priuū quam ad eos, in quorū cōtumeliam id tentatum est, huius ausus perueniat fama. Simul autem ista dicentes, producebant in medium scientissimos morum paternorū, iacerdo-tes quoque, narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gērium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quę dicebantur, sed neque procedebant in medium altaris ministri, vt belli materiam præparantes. Videntes igitur nobiles quique seditioem eorū iam processisse, vt eorum non posset auctoritate compelli, & Romanorum armorum periculū se primos esse mensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabant: & legatos quidem alios ad Florum miserunt, quorum erat princeps filius Ethę Simon: alios autē ad Agrippam, inter quos nobilissimi Scylus & Antipas & Custobarus erant, qui etiā regem propinquitate tan-gebant. Precabantur autem vt trunque, vt cum exercitu ascenderent in ciuitatem, & seditioem opprimerent, priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuntius fuit, volensque inflammare bellū, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter vtriusque parcens, scilicet deficientibus, & ijs aduersum quos bellū mouebatur, volensque & Romanis conseruare Iudeos, & Iudeis templū atque patriam, ad hęc autem nec sibi conducere talē cōturbationē sciens, misit in auxiliū equites duo milia, Auranites scilicet, & Bathaneos & Trachonitas. Cū his autē erat præfēctus equitum Darius, dux vero agminis Ioachimus Philippi. His ergo venientibus, optimates quique cū pontificibus, & omni multitudine quę optabat quietē, superiorem occupant ciuitatē: inferiorem siquidem & templū seditioforū manus tenebat. Missilibz igitur & fundis indefinenter utebantur, & continua erat emissio sagittarū ex vtraque scilicet parte. Erat autē quando ex insidijs percurrentes cominus dimicabant: quosdam quidem audacia quidē seditiofi, belli vero scientia regij pollebant. Et his quidem erat propositū maxime templum obtinere, pfanatoresque eius expellere. Seditiofis vero qui cum Eleazar agebant, vt præter ea quę obtinebant, etiam superiore inuaderēt urbem. Per septem igitur dies grauis vtriusque partis cędes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerant depellebatur. Deinceps vero adueniente ea festiuitate, quę Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandem lignorū materiam conuehere ad templū, quatenus nunquam ignis deficiat elca (semper enim inextinguibilis perseuerat) quosdam quidem cura religionis exclusit. Inter infirmiore autem vulgum multi irrupentes sicariorum (sic enim vocant latrones, gladios in sinibus gerentes) audacissime utebantur opere quod adorti erant. Regij autē audacia & multitudine vincebantur. Ita superiore ciuitate cesserūt, cū isti protinus irruētes in Ananię pōtificis domum, & Agrippę ac Beronices palatium inflamma-

P. rētes de
seditioforū
temeritate
cōquerunt

Milites
Hierosoly-
mam ab
Agrippa
missi ad cō-
primēdam
seditioem

Committit
tur pugna

Milites re-
gij viuunt

LIBER SECVNDVS. CCLI.

in flammam erunt: post quod ignem archiuo intulerunt, volētes omnia creditorū docu-menta disperdere, ne esset vnde ratio creditę pecunię pateret, atque omnis ad eos debito-ri se iungeret multitudo: & aduersum locupletes, quasi metu libertatis haberent insur-gendi liberam facultatē. Fugientibus ergo chartarū publicarū custodibus, ignē edibus incenderunt: atque ita incensis ciuitatis neruis, hostibus irruēbant. Quo loco pontificum atque nobiliū quidam in cloacis quidem latuerunt, quidam vero cū regijs in superiorem regiā confugerunt, portas celeriter obseruantes. Inter quos Ananias pontifex, & Eze-chias frater eius erant: & illi quos apud Agrippā vfos legatione diximus. Tunc ergo victoria quidē & inflammatione contenti cessauerunt. Postridie autē, quintadecima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetū in Antonia: & omnes in eo præsidio agentes, per biduū obsessos, ceperunt atque interfecerunt, præsidiumque incenderunt. Postea vero transierunt in regiam, ad quā confugere Agrippę milites: & in quatuor partes agmen suū diuidentes, muros euertere moliebantur. Eorū vero qui intus erant, eripere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium. Distribuit autem multitudo pugnacula, & tures subeuntis interficiebant, & frequenter omnino latrones sub muris cade-bant. Nec die autē confictus nec nocte cessabat seditiofis videlicet flammis, in des-perationem cogi eos, qui in præsidio erant, ppter inopiam victus: regijs vero credenti-bus, oppugnatores suos cessuros labori. In his autē erat * Manaimus quidem de filiis Iudę Galilei callidissimus rhetor, qui etiā quondā sub Cyrenio exprobrauerat Iudeis, quoniā post deum subijcerentur Romanis. Is ergo assumptis quibusdam nobiliū, per-rexit in Massadam, vbi armamentarium Herodis regis erat. Eo-que perupto, populares aliosque latrones diligenter armauit. Hisque vtens stipatoribus, veluti rex Hierosolymā reuertitur: factusque princeps seditiofis, oppugnationem disponebat. Machinamētorū autem inopia erat, & nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela facien-tibus. Funiculū igitur longē cēptū, sub vnam turrim agentes suspenderunt cū mate-rie subiecta: ac postea in sustinentia ligna ignem immittentes aggressi sunt. Sicque subij-cibus exustis, turris quidem extemplo remota est. Alter autem murus ius edificatus apparuit. Regij quippe, molitiones eorū præsentientes fore etiam de cōcussione turris, alium sibi murū celerius edificauerunt. Inter hęc autē hi quidem, qui oppugnabant, & statim se victuros credebāt, cum vidissent alium murū, stupore defēcti sunt: regij tamē ad Manaimū aliosque seditiofis principes mittebāt, precantes vt eis discedere liceret, ijs-que dem regijs eiusque religionis reliquijs. Quod cū Manaimus annuisset, ptinus discesserūt. Romanos autē qui soli relictī erant, grandis animi occupauit defectus. Neque cū vi con-tra tantā multitudinem pares erant: & precari vt exire liceret, ignominiam iudicabāt: quanquā & si tribueretur, nequaquā tutum putabant. Derelinquentes igitur inferio-rem locum, qui Stratopedos vocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regis cōsu-gerunt: quarum vna appellabatur Hippicos, alia Phaelus, tertia Mariamnes. Hi vero qui cum Manaimo erant, protinus irruentes ea loca de quibus milites fugerant, si quos eorum comprehendere trucidantes, omnem reliquum apparatus diripientes, Stra-topedum incenderunt. Hęc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

¶ Quomodo Ananias pontifex cum fratre Ezechia est interfectus: & quomodo Manaimus a populo suam tyrannidem non ferente fuit occisus: de quę Ro. mi-

litibus, quomodo contra datam sibi fidem, sunt occisi. Caput. XVIII. S Equenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regię domus latens capitur, & a latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circūfidentes autem etiam turres sedi-tiofi, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manaimum autem & manitorum locorum destruccio, & pontificis Ananię mors, in crudelitatem erexit: & neminem pa-rem sibi in negotijs arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de socijs Eleazari, & mutuo collocti, quia non deceret a Romanis desiderio libertatis re-cedentes, eandem populari suo prodere, dominumque ferre, & si non violentū, tamen seipsi humiliorem. Nam si oporteat cū eis aliquem præesse, quemuis magis alium quā illum deceret. Atque ita pacti, adoriuntur eū in templo. Sobarus enim adoraturus ac-cesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui cir-ca Eleazarum erant, in illum profuissent, reliquis quoque populus rapiens saxa interfe-cit sophistam: estimantes, quoniā illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autē

Demolē
palatium
Agrippę.
Archium
publicum
incensum.

Antonia
capta incen-
ditur.

De Manai-
mo filio Iu-
dę Galilei,
Hierosoly-
mis princ-
parū vlti-
pante,

Regij disce-
dit. Roma-
ni soli reli-
cti in turres
cōsugunt.

Stratope-
dos incen-
ditur.

Ananias
pōtifex cū
fratre inter-
fici ut.